

RASMA URTĀNE

TAURUPES

skolas valsis

Rasma Urtāne

Taurupes skolas valsis

Miniatūras par Taurupes skolā pavadīto laiku

2013

Autors:

© **Rasma Urtāne**

Izdevējs:

© **Jelgavas Latviešu biedrība**

Redaktore:

© **Lelde Stumbre**

Foto:

© **Elmārs Bulovs, Rasma Urtānes arhīvs**

Mākslinieciskais noformējums:

© **Endijs Zariņš, Jānis Zariņš**

Makets:

© **Endijs Zariņš, Jānis Zariņš**

Iespiests:

© **SIA "Tipogrāfija Ogrē"**

Metiens 1000 eksemplāri

ISBN 978-9934-8242-3-4

Satura rādītājs

Taurupei	1
Par autori	3
Skolas vadība	5
<i>Gruzoviks*</i> un sportisti	6
Šprote	7
Dežuranti	8
Formas tērps.....	10
Adījumi.....	12
Par Sašu Dementjevu	16
Par brālēnu Jāni Vocišu	19
Komunisms	21
Krievu valodas stundā.....	22
Kīmiņa galvā	24
Čuk - čuk bamtis un mašīnisti	25
Eksāmeni un pupu ravēšana.....	27
Dejas un Guntis Sīmanis	29
Edīte, Ojārs un <i>Globusiņi</i>	31
Četratā uz motocikla	33
Uzvaras svētki	35
Vakara pārbaude	37
Vīstošais gumijkoks	38
Tracis internētā	39
Leonija Vociša un teikuma priekšnieks	40

Skaidrīte, Guntis un dzeltenie tauriņi.....	43
Ieslodzītie	45
Puķu stunda.....	46
Par Anitu Šarovu.....	47
Ķipors un Ķiporiene.....	49
Kaprone zeķes.....	51
Skolotājs Zicāns un meitenes	53
Vietējais orķestris.....	55
Par pamatinstinktu	57
Sarkanā jeb Vecā skoliņa	58
Ciemos pie Sarmītes.....	60
Lidlauks mušām.....	62
Krīklītis un pārējie no desmitās	63
Par Intu Atslēgu	65
Par Vladi Šnukutu	67
Draugu saliedētība.....	69
Iecirkņa milicis un vecais <i>Moskvičs</i>	70
Nobeigumā	71

Taurupei

Mīļā tauru Taurupīte,
Upes krastā dzīve plūst.
Tu, kā tāda atspolīte
Vērtē gadus ieaustus.

Lielceļš līkumo gar parku,
Dzimtās smiltis tālē viz.
Skolas takās iegravētas
Manu soļu atbalsis.

Parka ozoli un kļavas
Skolai šūpuļdziesmu šalc.
Vēl pirms gadiem skolas sirdī
Atskanēja mana balss.

Vizbuļi un saulstarītes
Agri pavasarī zied.
Mazi zēni, meitenītes
Skolai slavas dziesmas dzied.

Dzidrais zvans un bērnu čalas –
Skolas lielais mantojums.
Kādreiz tavi pirmklasnieki
Skolas vārdu tautās nes.

Taurupi un mīļo skolu
Atceros, kad smagi kļūst,
Tādu bezrūpīgu dzīvi
Mūžā otrreiz neiegūt.

Zvanu skaņas atsauc ilgas,
Atmiņās sauc skolas rīts.
Mana mīlestība pirmā,
Skolas valsis, pirmais skūpsts.

Sveika, mana mīļā skola!
Sveika, mīļā Taurupe!
Es tev savu sirdi dodu,
Lai tu mūžam dzīvo te!

Rasma Urtāne

1974. gada izlaiduma absolvente

Par autori

Skolā mācījos tikai divus pēdējos vidusskolas gadus. Ieradās Taurupē no Latgales Ludzas rajona Kārsavas vidusskolas. Mūsu ģimenei bija finansiālas grūtības, bet Taurupē dzīvoja un strādāja man tēva māsa Leonija Vociša, ilggadēja Taurupes skolotāja. Piedāvāja palīdzību.

Ne mirkli nenožēloju, ka mainīju skolu. Labākie jaunības gadi man saistās tieši ar Taurupi. Pat studiju gadi nebija tik interesanti un piepildīti kā Taurupē pavadītais laiks.

Tradīcijas, kas tolaik bija raksturīgas Taurupei, man bija tuvas. Dažādi pasākumi, balles, dziesmu svētki, koncerti, sporta sacensības, pat biešu obligātā ravēšana vasaras brīvlaikā bija tīkama. Taurupe ir tuvu Rīgai, bieži braucām ar klasi uz teātri un ekskursijās. Arī pie mums uz Taurupi brauca aktieri no Rīgas, dzejnieki, kino mākslinieki. Mēs bijām ierauti pašā aktīvākajā kultūras dzīvē. Jaukais Rīga - Ērgļi čukbānītis deva neatkārtojamu kolorītu taurupiešu dzīvē. Bieži ceturtdienās braucām uz Ērgļiem pēc Staburadzes tortes *Draudzība* (tagad *Cielaviņa*), jo tikai tur to varēja nopirkt, izstāvot garu rindu. Līkloču šoseja ar ozolu un kļavu aleju, lielais parks un pati Taurupīte veido šo vidi pievilcīgu un neaizmirstamu.

Skolā iejutos ātri vien. Klasesbiedri pieņēma uzreiz. Mācījos labi, tāpēc spēcīgajā matemātiķu klasē nebiju izsmiekla objekts. Klases audzinātājs Modris Zicāns, fizikas un ķīmijas skolotājs, mūs strostēja pamatīgi. Matemātikas skolotājai Indānei biju apzinīga skolniece. Pēc matemātikas eksāmena viņa mani paslavēja un teica, ka izsmelošākas atbildes nebija dzirdējusi, visi *par* un *pret* pamatoti ar teorēmām, formulām un definīcijām. Vispār biju diezgan daudzpusīga. Arī daļļasītāju konkursos tiku novērtēta. Latviešu valodas skolotājai Švānei patika mana skaļā balss un artistiskums. Desmitajā klasē tiku izvirzīta uz konkursu Ogrē. Dabūju otro vietu tikai tāpēc, ka man bija latgaliska iz-

loksne.

Mani mīļākie mācību priekšmeti bija matemātika un ķīmija, abos biju teicamniece. Kāpēc izvēlējos studēt ķīmiju, vēl šodien nevaru sev atbildēt. Pēc dabas taču esmu aktrise. Lasot lekcijas Latvijas Lauksaimniecības universitātē, pielietoju dabas doto aktiera talantu. Un studentiem patīk.

Dzīvoju Jelgavā. Strādāju LLU Ekonomikas fakultātē. Esmu piecu bērnu māte. Mani četri dēli jau izauguši, arī meita precēta. Gandrīz visiem būs augstākā izglītība, daži vēl studē.

Rakstu dzeju, mācos literārajā akadēmijā, izdoti trīs mani dzejoļu krājumi - *Kā smaržo zeme* (1998), *Pērkones ziedā* (2006), *Kastaņu sniegs* (2011). Esmu lietvedības speciāliste, četru grāmatu un vairāk kā 80 publikāciju autore.

Rasma Urtāne

2013. gada 27. maijā

Skolas vadība

Taurupes vidusskolas pedagogu kolektīvu septiņdesmitajos gados nevarēja saukt tikai par «sieviešu». Skolā strādāja visai ievērojams skaits vīriešu. Ja pareizi saskaitīju, tad septiņi - Pušpurs Jānis, Zicāns Modris, Pušmucāns Pēteris, Ķipors Kārlis, Ozoliņš Guntis. Porietis Juris, kā arī skolas saimnieks Reķēvičs Jānis. Skolas direktors Jānis Pušpurs, stingrs kā juristam pienākas, tomēr labs organizators un taisnīgs pret kolēģiem un skolēniem. Pelēkais uzvalciņš ar paīsam piedurknēm viņa mazliet sakumpušo augumu padarīja vēl īsāku. Viņam bija divi vietnieki mācību darbā - Ausma Jēkabsons, vēstures skolotāja, kas tieši manā skolas laikā apprecējās ar dzelzceļa stacijas priekšnieku - atraitni Skrastiņu, un tādejādi kļuva par tagad slaveno aktieru Imanta un Gunta Skrastiņu pamāti.

Ārpusklases darba organizators bija pūsmūža, pagara auguma vīrs Juris Porietis. Krabis - tāda bija bioloģijas skolotāja iesauka. Apaļās brilles uz asā, šaurā deguna atgādināja vēžveidīgo izvalbītās acis, trīsstūrī sakļautās lūpas darīja skolotāju komisku, kā no žurnāla «Dadzis» lappusēm. Brūnais uzvalks netika nomainīts pat svētku reizēs. Žaketes piedurknes, gar-moškā savilkušās, un vēl īsāki bikšu gali, no kuriem vīdēja zeķu gumijas un plikie kāju stilbi, šķiet, nekad nebija jutuši karstā gludekļa svaru. Varētu domāt, ka skolas vīriešiem tas bija tā-laika brends, jo toreiz pat jaunais fizikultūras skolotājs, garais Guntis Ozoliņš, tikai par mata tiesu izskatījās labāk, varbūt savas jaunības dēļ. Visticamāk, ka veikalā grūti bija atrast piemērotu apģērbu.

Gruzoviks* un sportisti

Rudenī mūsu skolas skolēniem bija jābrauc uz Ogres rajona orientēšanās sacensībām, jāaizstāv skolas gods. Klases vecākā Līvija Avdejeva skaļi nobrēcās: - Kurš rīt brauc uz *ten-terēšanos*? - Kas tas tāds? Nesapratu. Zigrīda Martinsone aprāva mani, sak, kur tik naiva, nesaproti, ka tās ir orientēšanās sacensības? Skaļi piebilda:

- Pieraksti mūs ar Rasmu. - Ģeogrāfija man patika, jau Mežvidu skolā biju mācījusies orientēties ar azimutu, bet tik profesionālā līmenī, kā to darīja Taurupes skolēni, vēl nebija pieredzes. Neatceros, kā mums toreiz veicās, mežā neviens nepalika, bet mājās braukšana „gruzovika” kravas kastē vēl šodien spilgti atceros. Sasēdušies uz koka soliem, ar breženta tentu piesegušies no vēja, mēs tā dziedājām, nu tā dziedājām! Visa lielceļa mala skanēja. Biju izbrīnījusies par jauno skolas biedru dziedātprasmi, enerģisko dziedājumu un daudzajām dziesmām, ko viņi zināja. Vēl šodien ar mani grūti mēroties dziesmu karos. Citi zina tikai iesākt, bet es zinu dziesmām visus vārdus līdz pat beigām. Tas man no Taurupes.

* Gruzoviks – smagais kravas automobilis ar koka bortiem, GAZ 51 tipa

Šprote

Matemātikas skolotāju Laimdotu Indāni skolā bija iesaukuši par *šproti*, nezinu, vai atvasinot no meitas uzvārda *Sporna*, vai viņas graciozā, slaidā auguma dēļ. Skolotāja vadīja sarīkojumu deju pulciņu. Kad viņa dejojot lika smalko kājiņu atpakaļ, tas izskatījās tik pievilcīgi, it kā nāriņa pakāptos uz viņa. Man patika gan matemātika, gan pati skolotāja, tāpēc apsaukšanā neielaidos, bet šādos tādos nedarbos gan.

Kādā skolas ballē fizikultūrieti Guntis Ozoliņš dancināja skolotāju Indāni tā, ka mums, desmitās klases meitenēm, sametās skaudība. Mums šķita, ka viņi ir iemīlējušies. Sarunājām, ka dāmu dejās visas pēc kārtas iesim Gunti Ozoliņu lūgt uz deju. Skolotājam neklājas atteikt, nākamo deju jāatlūdz. Un mums nebija grūti palūgt skolas orķestra puisiem spēlēt vairāk dāmu dejas.

Kad pienāca mana kārta, kā uzvarētāja lepni deju ar slaido fizikultūrieti garām skolotājai, kura izlikās, ka nekas nav noticis, lai jau skuķes padraiskojas. Skolotājas sejā tomēr vīdēja skumjas.

Tikai vēlāk, pēc daudziem gadiem sapratu, kā toreiz jutās skolotāja, kad mans draugs kādā ballē visu vakaru dancināja manu labāko draudzeni.

Dežuranti

Skolā bija iedibināta kārtība - katrai klasei, sākot ar astoto, jānostrādā dežurnedēļa. Pats labākais bija - dežūras skolas virtuvē, kur strādāja ļoti sirsnīga pavārīte Āriņa Austrā. I pabarāja, i gardāku kumosīņu iedeva. Trauku mazgāšana un kartupeļu mizošana, tas bija tāds sīkums pret brīvību no netīkamajām stundām, sevišķi, iespējas atbrīvoties no kontroldarba. Katrs gribēja tikt virtuvē, bet tas bija kā konkurss ministrijā uz vakantajiem amatiem. Pārējiem jādežurē gaitējos, zālē, pie ieejas durvīm, jāieved kārtība skolā, jo pirmdienas skolas līnijā būs jāziņo svarīgākie notikumi dežūras laikā. Gatis Kurmēns un Aivars Urbanovičs vienmēr iemanījās būt par zvanītājiem, jo bija rokas pulksteņu īpašnieki. Savs labums no tā bija arī mums. Ja kāda smagāka stunda, vajadzēja tikai pateikt: - Gati, zvans! - un Gatis nozvanīja piecas minūtes ātrāk.

Vai nu tā bija likteņa ironija, vai vienkārši sagadīšanās, bet mūsu klasei vienmēr gadījās dežurēt kopā ar krievu valodas skolotāju Ninu Jevstignejevu. Latviešu valoda viņai nepadevās, tāpēc katra skolotājas uzstāšanās skolas līnijās izraisīja smieklus vētras.

Kādā skolas līnijā viņa sparīgi ziņoja: „*Mies visu nedēļi bij diežurīt ar klasa desjata. Miežoni, a ne bērni!*”*

- *Atslēga ar Zvaigžņu Edita tik pie to zāle puikēm zaigrivajet, Iraid s ņimi no pakaļ!*

- *Mietenī klasa devjata, nu ka iz mieža izbieguši, takijejosti. A mietenī klasa desjata, nu ka iz mieža izbieguši, na takije papieži!*, ar sprīdi parādot papēžu augstumu.

- *Nikto ne dežurīt, tikai Kūrmens un Urbānovič bij stavjiet pie pulksten, ta ka zvan.*

Skolēni zālē uz to brīdi jau, vēderus turēdami, rēca pilnā balsī.

- *Ņiesmej, ņiesmej! Pec tam nāks raudi!*. - viņa vienā mierā

turpināja.

- * - Mēs visu nedēļu dežurējām ar desmito klasi. Mežoņi, ne bērni.
- Atslēga ar Zvaigzni Edīti tik pie puikām uz zāli ķircināties. Iraids arī ar viņām, nopakaļ.
- Devītās klases meitenes, kā no meža izbēgušas, ar tādām jostām, bet desmitās klases meitenes, kā no meža izbēgušas, uz tādiem papēžiem (kurpju).
- Neviens nedežurē, tikai Kurmēns un Urbanovičs kā pulksteņi pie zvana stāvēja.
- Nesmej, nesmej! Vēlāk nāksies raudāt.

Formas tērps

Tajā laikā skolās bija jāvalkā obligātais formas tērps. Zilas krāsas kostīmiņi ar faltētiem svārciņiem, žaketi un svītrotu blūzīti. Zēniem zils uzvalks ar svītrotu kreklu un piemērotu kaklasaiti pēc izvēles. Paldies Dievam, toreiz ar prezervatīviem, multfilmu briesmoņiem un miroņgalvām šlipes vēl neražoja. Taurupes skolā bija iedibināta sava kārtība. Meitenēm ļāva formas tērpus aizvietot ar tumšu kleitiņu, zilā, melnā vai brūnā krāsā un baltu apkaklīti. Neko brīnišķīgāku līdz šim nebiju redzējusi. Tā bija iespēja pašūt kleitu pēc sava modeļa. Atšķirīgas bija arī baltās apkaklītes. Šķiet, meitenes un viņu mammas to vien darīja, kā izdomāja dažādus apkaklīšu modeļus, ar dažādām mežģīnēm rotātas. Nu vienkārši - apkaklīšu defilē. Baltie stūrīši, kā tādas mēles dižojās uz nēsātājas krūtīm vai piegūla kaklam uz stāvās kaklenītes. Cits skaistuma atribūts - dažāda lieluma piešūtās sprādzes un lakādas siksnas, kas toreiz bija modē. Sākumā maziņas, šauras, lai skolotāju manīgās acis pieradinātu, vēlāk pēc iespējas platākas. Jau tā slaidie augumi vienkārši pārtapa par bitītes vidukli. Starpbrīžos zēni vēroja mūs, ko nu zēni, arī mēs lūrējām viena uz otru, ieraugot ko jaunu un skaistu. Skaudība vai acis plēsa. Tā gribējās būt iniciatoru vidū. Aizbraucu brīvdienās uz Latgali. Mana mamma, brīnišķīga šuvēja, pašuva man melnu un zilu kleitu, veselu kaudzi ar baltajām apkaklītēm, gan stīpiņas, gan bagātīgi mežģīņotas, gan no mežģīņu auduma izgriezta lielas rozes, lai zilajai kleitiņai tās varētu piešūt, gan lielu apkakli lauztās sirds formā, tādu kā zīdainīšu priekšautiņu un vēl aproces piedevām. Nu gan varēju štātēties!

Tajā pat laikā nāca modē un skaitījās modes kliedziens - viegla kaprona lakatiņi ar krusteniski cauraustām zelta diega rūtīm. Tas tērpu papildināšanā izdarīja savas korekcijas. Krāsu

izvēle bija pietiekoša - nu skolā virmoja zilu, dzeltenu, rozā, zaļu lakatiņu parāde.

Man jau toreiz patika bieži manīt drēbes, vēl neko nezinot par etiķeti. Vēlāk uzzināju, ka, atbilstoši etiķetei, sievietei katru dienu apgērbā kaut kas jāmaina, lai apkārtējie nedomātu, ka neesam mājās gulējušas, vai vēl ļaunāk, nemazgājušas.

Adījumi

Ne katrs varēja dižoties ar skaistu adītu jaku vai džemperī. Mana Leonijas tante bija čakla adītāja. Visai Taurupes apkaimei saadīja simtiem šādu izstrādājumu.

Parasti vakaros viņa sēdēja uz sava dīvāniņa pie krāsns un adīja, bet es apdarīju vakara darbu cēlienu kūti (rītos tante pati gāja uz kūti) - izslaucu gotiņu, pabaroju rukšus, sanesu sienu un ūdeni, izmēzu kūti. Viss, kas laukos jādara.

Par to viņa man adīja kleitu. Es darba nebijos, govi slaukt pratu jau no piektās klases, arī aitas cirpu. Reiz pie tāda aitas cirpšanas darba vēl Mežvidos mani sastapa tantei līdzī atbraucis puisis no Taurupes, Gunārs Zariņš (Leonija un Lidija, Gunāra mamma, draudzējās). Toreiz es vēl nezināju, ka mācīšos Taurupē. Ieraudzījis, ka es tāda čakla meitene, ieskatījies manī un sirsnīgā ilgi lolojis cerību kādreiz saukt mani pie altāra. Tikai es, naivā vīzdegune, raucu degunu un skatījos uz citu pusi. Sak, ne mana dārza auglis! Nebija arī diez ko izskatīgs, bet man jau vajadzēja smuku.

Kleita bija noadīta. Bordo krāsā, silta un skaista. Devos uz skolu jaunajā adījumā. Klasē sēdējām vienā solā ar Zigrīdu Vidzi (bijušo Mārtinsoni), tagad ievērojamā smags vara sportista Raivja Vidža mammu. Viņai ļoti patika mana kleita un domāju, ka citām arī, tikai skaudība dažreiz ņem virsroku.

Aizmugurē sēdēja Gatis Kurmēns un Guntis Antonovs. Gatim reizēm patika piņķerēties manās bizēs, ķemmēt un pīt, tāds jauks meiteņu draugs bija mūsu Gatis. Es ļāvu, jo Zigrīdai bija īsi mati. Tīkama masāžas sajūta, roku pieskārieni mani darīja gurdenu. Man vēl šodien patīk, kad matus bužina.

Kādā no skolas salidojumiem klases biedrenes saka: - Ras ma, atceries kāda tev bija adīta kleita?

– Atceros gan, kā nu nē.

Gatis pa caurumiņiem krūšturi saskatījis, toreiz mēģināja

attaisīt - viņas smējās

Žēl gan, ka viņas to sajuta manā vietā! Es būtu izbaudījusi tādu kaifu!

Diemžēl neatceros, ka Gatis būtu urbinājis manā kleitā caurumiņus.

Guntis mūsu klasē bija visvecākais, laikam pat gadus trīs vecāks par mums. Iespējams, kādreiz palicis skolā otro gadu. Viņam nepatika skola, tāpēc kavēja to tik bieži, cik vien ļāva skolas reglaments. Galvenais jau bija skolu pabeigt.

Mācības Guntim nebija pirmajā vietā, toties bija Dieva dots talants - viņš bija ļoti muzikāls. Guntis virtuozī spēlēja akordeonu, saksofonu un klavieres, kaut ne dienas nebija gājis mūzikas skolā. Deju zālē viņa solis bija viegls un iznesīgs, šķiet, meitene viņa rokās līdinājās kā pūciņa. Tā es sēdēju un ar skaudību vēroju tās laimīgās, kurām Guntis ļāva izbaudīt dejas prieku, dejojot ar viņu.

Reiz sarīkojumu deju stundā skolotāja Indāne salika mūs pāri ar Gunti. Tas bija neaprakstāms brīdis. Guntis prata gan griezt valsi abos virzienos, lēno valsi, fokstrotu un citas dejas. Ar viņu dejojot, solis nekad nenojuka. Man šis puisis iepatikās, tikai es to nekad nevienam neteicu. Arī Guntim neizrādīju. Naivā zoss, biju pārliecināta, ka viņam pirmajam vajadzētu tuvoties man. Bet viņš uz jaunākām neskatījās, pietiekoši daudz meiteņu kārās kaklā šim virtuozajam dejojotajam un muzikantam.

Zālē, kur starpbrīžos notika pastaigas rings, Guntis sēdās pie klavierēm un ilgi spēlēja. Skolēniem bija vienaldzīga viņa spēle, bet es sēdēju viņam līdās pie klavierēm kā piekalta un klausījos viņa spēlē tik ilgi, kamēr zvans sauca mūs uz stundu. Es biju viņa mūzikas fane. Nebija tādas dziesmas, ko Guntis nevarētu nospēlēt. Absolūtā dzirde. Un manas jūtas auga augumā. Viņa dēļ es rīta agrumā skrēju uz skolu (es vispār nekad nekavēju), ar sajūsmu spurdzu klasē, domādama, ka tieši šodien viņš ieradīsies un atkal sēdēs man aizmugurē. Jūtīšu viņa piesmēķēto elpu savā pakausī. Varbūt varēšu viņam palīdzēt matemātikā vai citā priekšmetā (to viņam allaž vajadzēja), un viņš kādreiz mani novērtēs un pamanīs. Tomēr brīnums nenotika. Pēc skolas es aizbraucu no Taurupes un savu noslēpumu apruku sirds dziļumos.

Pēc divdesmit pieciem gadiem pirmo reizi satikos ar savu klasi skolas absolventu salidojumā. Bija ieradies arī Guntis. Man bija līdzīgs akordeons, arī pati uz to laiku gana labi spēlēju, bet Gunta rokās tas skanēja sevišķi, vibrēja un smeldza tā, it kā dvēseli vilktu pa matu galiņiem ārā. Kad bijām izdziedājušies, izrunājušies, sevi salielījuši un arī pa mēriņam iemalkojuši, kāds jods parāva mani aiz mēles. Pēc divdesmit pieciem gadiem es atzinu, ka skolā biju viņā iemīļējusies. Tas bija pārsteigums ne tikai Guntim, visu klasesbiedru acis jautājoši pavērās manī. Klusums, līdz meitenes sāka smieties un visādi mūs ķircināt.

– Kāpēc tu nekad to neteici? - jautāja Guntis.

– Vai tad tu pats nemanīji, ka es vienīgā pie klavierēm sēdēju kā pienaglota, kad tu spēlēji? - atbildēju.

Visu vakaru viņš mani nēsāja uz rokām, pat uz deju zāli un no zāles. Mēs dejojām un bijām laimīgi. Mūsu viendienītes mīlestībā...

Par Sašu Dementjevu

Saša Dementjevs mācījās vienpadsmitajā klasē un dzīvoja internātā. Ceļu uz skolu viņš mēroja no Zaubes, kas atrodas četrpadsmit kilometru attālumā no Taurupes. Izteismīgi sejas panti, lielās, brūnās acis caururba un dedzināja. Skaists zēns. Saša nevalkāja skolas formu, bet pie tumšajām skolas biksēm vienmēr vilka zilu ar baltām svītrām Ogres trikotāžas sporta jaku. Tāda padilusi jau bija. Kājās parastās sporta čības, it kā tikko ieradies no fizikultūras. Laikam nebija lielas rocības. Varbūt zēns nepievērsa uzmanību savam izskatam. Būdami krieviskas izcelsmes (mani toreiz sauca - Raisa, vārdu mainīju 1994.gadā), starpbrīžos abi bieži stāvējām pie loga un sarunājāmies, jo mūsu klases atradās kreisā spārna trešajā stāvā, viena iepretī otrai. Dažreiz mūsu sarunai pievienojās Kārlis Zemītis no vienpadsmitās. Sprogainiem, pagariem matiem, uzvalkā ar *kļoša* biksēm. Es kā jauniņā skolēnos izraisīju pastiprinātu uzmanību. Manā pirmajā skolas ballē Saša un Kaža sāka lūgt mani uz dejām. Saša gan biežāk, laikam bija manī ieskatījies. Tā mēs nodejojām visu vakaru, deju starplaikos sēdējām blakus un sarunājāmies. Mana sirds maldījās pārdomās, pati nezinot, ko grib. Gan jau Saša to juta, un drīz vien, nākošajā ballē, dancināja savas klases meiteni Līgu Dūdiņu. Vēlāk viņš man iekrita sirsniņā, bet bija jau par vēlu.

Ja es toreiz būtu zinājusi, ka šodien viņš būs Probācijas dienesta priekšnieks!

Kādā skolas ballē mani dancināja Valdis Dušenkovs, gadu vai divus jaunāks zēns. Simpātisks puisis, ar meitenīgu, mazliet apaļīgu sejiņu. Zilais džinsa uzvalciņš viņa slaido augumu izcēla citu skolēnu vidū. Dejojot ar Valdi bija patīkami. Viņš tā uzmanīgi spiedās klāt, līdz mūsu vaidziņi pieglaudās viens otram. Nu, ja nav Guntis, nav Saša, lai tad būtu Valdis. Dejās gan virpuļojām, gan spiedāmies viens pie otra, sapratām, ka no mums varētu

iznākt labs pāris.

Parastajās skolas dienās Valdis starpbrīžos sāka staigāt man pa pēdām, nejauši apstājās parunāties, paturēt manu roku. Līdz kādu dienu uzdāvināja man mazu baltu plastmasas lācīti (veikalā tādi bija nopērkami par 20 kapeikām). Likās, ka tas būs mūsu attiecību sākums un lācītis kā amulets visam pāri.

Mājās noliku lācīti uz radio pie savas gultas, noglāstīju garāmejojot, domās aprunājos, izsapņojot skaistākās attiecības.

No darba pārnāca brālēns Jānis. Viņš paņēma lācīti un sāka ar to spēlēties, brutāli laužīt un spaidīt. Iesaucos, lai noliek manu mantiņu mierā.

– Kas tad tā par tādu dārglietu, ko nevar aiztikt? - brālēns vīpsnāja.

– Valdis Dušenkovs man uzdāvināja, - naivi pavēstīju.

– Došenkovs, Došenkovs, - Jānis apsaukāja manu draugu. Tad pēkšņi pakēra nazi no rakstāmgalda un ar strauju kustību nogrieza lācītim galvu.

– Še tev, Valdi Dušenkov! - Jānis smējās, nesaprotot visas lietas nopietnību.

Redzot manas asaras, solīja nopirkt tādus kaut divdesmit.

– Man nevajag divdesmit, man vajag šo! Kā tu nesaproti, mūsu draudzība tagad var izjukt (biju dzirdējusi tādu ticējumu), - caur asarām histēriski kliecēju.

Jānis tikai nosmīķņāja un apsēdās pie sava rakstāmgalda. Kā ūdenī skatījusies! Nākošajā ballē Valdis dancināja Zigrīdu, bet par mani aizmirsa uz visiem mūžiem. Sirdēstos toreiz sacerēju divrindi, kuru atceros visu mūžu:

„Zigrīda tur moka Valdi

Uz pleca gulēdama saldi.”

P.S. Piedod, Zigrīda!

Par brālēnu Jāni Vocišu

Jānis ir skaists, iznesīgs, lāga puisis. Jaunība kūsāt kūsāja viņa sportiskajā, muskuļotajā augumā. Glīta, apaļīga sejiņa, patīkams smaids un neapbrēķināma humora izjūta. Viņš allaž atrada pareizos vārdus, prata novērtēt situāciju no komiskās puses, pat ja tā bija bezgala dramatiska. Meitenēm viņš patika!

Ieguvis vēsturnieka izglītību, Jānis strādāja vairākās apkaimes skolās: Oškalnā, Suntažos, Ķeipenē. Bija draudzīgs, izpalīdzīgs, paškritisks, bet galvenais - ironisks.

Septiņus gadus vecāks, mani un tādu sīkaļu īsti neņēma par pilnu.

Reiz, uzkopjot māju, sakārtoju arī Jāņa rakstāmgaldu. Katru papīrīti saliku glītā kaudzītē.

Pārbraucot no darba un to ieraugot, Jānis noskaitās ne pa jokam. Es esot izjaukusi viņa kārtību! Mēģināju iebilst, bet Jānis dusmīgi pārmeta, ka viņa nekārtībā ir vairāk kārtības, nekā šajā papīru kaudzē. Tagad vairs neko nevar atrast. (Tik ar gadiem, pati kļūdama par pedagogu, sapratu šīs kārtības nozīmi). Turpmāk centos viņa rakstāmgaldu neaiztikt, lai tur vai kas.

Jānis bieži brauca spēlēt volejbolu, piedalījās mačos, dažreiz ļāva arī man braukt līdzī. Tur bija interesanti. Iemācījos spēlēt volejbolu. Viņa draugi Krūmiņš, Ozoliņš, Zvaigznonis Fēlikss bieži ciemojās mūsu mājās, satiekot sveicināja, aprunājās. Daudzām meitenēm šķauda, ka esmu *pietuvināta* tādām *prominentām* apkaimes personām.

Reizēm Jānis aicināja līdzī uz ballēm Ērgļos, Suntažos vai Ķeipenē. Uz Taurupi un Oškalnu tiku bez viņa līdzdalības. Bet... Jānis nekad mani neuzlūdza ne uz vienu deju, kaut vai kā radinieci, uz pirmo valsi. Ērgļu kultūras namā man tā arī neizdevās nodejot nevienu deju. Citiem biju sveša, varbūt arī ne tā pievilcīgākā.

Ap Jāni tinās vesels mākonis daiļavu, viena par otru nas-

kākas un spriganākas, es pat uz dāmu deju neatļāvos viņu uzlūgt. Kā nu ne! Piekļājīgs, elegants, bikses sabuktētas. Pati tās reizēm esmu gludinājusi. Un danco kā ercens.

Katru dienu pa telefonu Jānim zvanīja viņa daiļās pielūdzējas. Sarunas ritēja ilgi, dažreiz ātri aprāvās. Kādā pievakarē, kad Jānis vēl nebija mājās, nolēmu atspēlēties.

– Ko jūs gribat no mana vīra? - jautāju. Citreiz, dzirdot klausulē meitenes balsi, pārliecinoši noprasīju: -Vai Anita? Nē? Nu tad Gunta? Ak, atkal nē? Ilona? Vēlreiz nē? Tās jau es pazīstu. Vai tad vēl kāda jauna uzradusies? -

Manu ālēšanos viena otra tomēr atšifrēja, piemēram, *melnā* Māra un mēģināja Jānim piekļūt no citas puses, kļūstot par manu draudzeni. Tomēr tā kunga ceļi ir neizdibināmi, es Jāņa sirdslietās neiejaucos.

Komunisms

Reiz klases zēni skolotājai Irēnai Švānei pajautāja: „Vai drīz būs komunisms?”

- Pēc gadiem četrdesmit, - pārliecinoši atbildēja skolotāja. - Es vēl ceru to piedzīvot.

Klase sāka smieties un par šo sāpīgo tēmu izraisījās diskusijas.

Cik pārliecināti cilvēki toreiz bija par ideju, ticēja tam, ko citiem mācīja. Tā arī dzīvo, komunismu nesagaidot.

Jeb varbūt tas šodien jau iestājies? Daļa negrib strādāt, tie, kas grib, darbu nevar atrast, bet lielveikalos krāmē pilnus ratus.

Kas nestrādā, tas ēd!

Komunisms!

Krievu valodas stundā

Pēteris Pušmucāns bija ļoti labestīgs, omulīgs pusmūža resnītis. Viņam nepaveicās ar mācību priekšmetu, jo Taurupes vidusskolā krievu valoda nebija cieņā. Viens pats Guntis Antonovs piebļāva klasi, ka krievu valoda viņam nav vajadzīga, neviens nepiespiedīs to mācīties. Un vispār krievu valoda nav obligāta.

Klase sazvērnieciski Gunti atbalstīja.

Ikreiz, sākoties stundai, Pušmucāns mierīgi izsauca vai pusi klases, lai nākot atbildēt, bet neviens pat nepiecēlās, atburkšķot, ka nezina stundu. Tad pienāca mana kārtā. Es paklausīgi devos pie tāfeles un nopelnīju kārtējo piecinieku. Scenārijs nemainījās ilgāku laiku. Visa klase nesekmīga, man piecinieku rinda, nu apaļa teicamniece. Man taču krievu valoda dzimtā, manas mātes valoda, tāpat kā - dzimtā man ir latviešu valoda - mana tēva valoda. Abas nesagādā nekādas grūtības.

Šķiet, skolotāju tāda taktika apmierināja, viņa flegmātisko mieru nevarēja izsist pat klases necieņas izrādīšana.

Tas toreiz bija protests. Reiz iespītējos un teicu, ka neiešu atbildēt, kāpēc vienmēr izsauc tikai mani? Tā sapelnīju trīs vieniniekus pēc kārtas. Nez, cik ilgi tā turpinātos, ja stundā klases audzinātājs Modris Zicāns nesāktu rēkt uz mums:

– Kas, Jūs aprakuši? Galīgā tūtā sagājuši? Līvija! Edīte! Sarmīte! Kauns! Tad pievērsās man.

– Un šitā sapelnījusi trīs vieniniekus un **vantē tik tālāk!** (Zicāna mīļākais izteiciens). Ko tu sēdi un blisini acis? Vai ne saproti, ka vieniniekus nav tik viegli izlabot?

Viņa vārdi lika pamosties pašai no savas stulbības.

– Es izlabošu, es apsolu, ka man būs piecinieks krievu valodā! - satraukti murmināju.

– Ko tu vari apsolīt? Pēc trīs vieniniekiem tev nemaz nedrīkst likt pieci! Ko tu dari kaunu skolai, savai tantei? - zobus

sakodis, putām uz lūpām, turpināja ārdīties Zicāns.

Nu dabūju pa pilnu klapi. Tas iedzina bijību!

Turpmāk, tiklīdz klasē ienāca Pušmucāns, negaidīju, kad mūs sāks izsaukt. Cēlu roku un lūdzos atbildēt. Līdz mācību gada beigām pēc vieniniekiem sekoja rinda teicamu atzīmju. Skolotājs apžēlojās un, izliekot ceturkšņa vērtējumu, vieniniekus neņēma vērā.

Kīmija galvā

Sarmai Rozenšteinei labi padevās matemātika, devītajā klasē viņu izvirzīja rajona un republikas olimpiādei. Desmitajā klasē pirms Jaunā gada Sarma saslima ar botkinu un nogulēja kādu strēķi slimnīcā. Kad Sarma atgriezās skolā, sapratām, ka fizkultūrieša Gunta Ozoliņa dancināšana ballē nepaies velti garām. Skolotāja Indāne gribēja atspēlēties.

– Tu atbildēsi visu ceturkšņa vielu, - paziņoja Indāne. - Citādi ceturksnī būs divnieks.

Sarma protestēja. Uz skolu tika saukti viņas vecāki, rādīta ārsta zīme. Taisnība uzvarēja, jo liecībā divnieks neparādījās. Pretī ierakstam *matemātika* dižojās trekna svītra.

– Man vispār nav vērtējuma! - Sarma uztraucās.

Pavasārī skolotāja Sarmu atkal aicināja piedalīties rajona olimpiādē, bet meitene atteicās.

Nu tika laisti darbā citi ieroči. Gan Sarmai, gan viņas sola biedrenei Lienei Antonovai bija balināti mati. Varbūt iemesls bija - greizsirdība? Likās, ka fizkultūrietim patīk blondīnes, jo abas šīs meitenes viņš šad tad ballēs dancināja. Varbūt viņas ir sāncenses?

Skolotāja Indāne sāka abas strostēt par krāsotajiem matiem:

– Bezkaunas, sakrāsotas kā lelles, baltas galvas, bet prāta nav!

Fakta apliecināšanai un pastiprināšanai Indāne pasauca klases audzinātāju Zicānu un rādīja viņam blondās audzēknes.

– Lai bāž savas galvas kādā ķīmijas spainī grib, - nobēra Zicāns, - bet ķīmiju viņas tomēr zina.

Čuk - čuk bamtis un mašīnisti

Mēs ar tanti dzīvojām *Vecajā skoliņā* (mājas nosaukums), lielceļa malā, pie pašas pārbrauktuves, uz Taurupes un Oškalna robežas.

Pēdējā skolas gadā bieži braucu uz Rīgu. Māsa studēja, mamma šad tad atbrauca no Latgales, bija jākārto vēl arī citas darīšanas. Man ļoti patika fotografēties. Braucu uz Suvorova (tagad Marijas, Čaka) ielas fotoateljē. Krāsotāju ielā dzīvoja laba šuvēja Elza Salmiņa, izmantoju viņas pakalpojumus. Vilciens Rīga - Ērgļi līdz Taurupei brauca lēnām, veselas trīs stundas. Ko tik neizdomāju ceļā, visas dzelzceļa stacijas zināju no galvas. Skaitīju kā pantiņu: Acona, Saurieši, Jugla, Cekule, Jauncekule, Kīvuļi, Bajāri, Kangari, Remīne, Augšciems, Kārde, Sitgunda, Suntaži, Kastrāne, Vatrāne, Ķeipene, Taurupe, Līčupe, Ērgļi. Varbūt pa gadiem kaut kas piemirsies...

Žēl, ka toreiz vēl nerakstīju dzejoļus. Cik daudz būtu varējusi uzrakstīt!

Iebraucot Taurupē, nogurums ņēma virsroku, bet vēl gabals līdz mājai. Skrēju pie lokomotīves, kur pa logu skatījās mašīnists, novērtējot situāciju, vai visi izkāpuši, lai var aizvērt durvis un turpināt ceļu.

– Lūdzu, vai jūs nevarētu mani aizvest līdz pārbrauktuvei un tur pieturēt? - Žēlabaini, mazliet flirtējot, lūdzos.

Ko es varu zaudēt? Ja nepaņems, tāpat iešu kājām, bet ja nu tomēr... Mašīnists paskatījās uz mani:

– Nu, kāp ātri iekšā! - Ierausos lokomotīvē. Vilciens uzsāka lēnu gaitu. Ko runājām vairs neatceros, bet pēc piecām minūtēm jau klāt mana pārbrauktuve. Mašīnisti pabrīdināja, ka braukšot lēni, jo tahogrāfs uzskaitot vilciena kustības laiku. Man ļoti uzmanīgi jāizkāpj.

Lonijas tantei mute atvērās, ieraugot tādu brīnumu:

– Vai tiešām vilciens pieturēja uz pārbrauktuves? - Vēlāk

viņa jau bija pieradusi - ja vilciens apstājās uz pārbrauktuves, tā tad atbraukusi Rasma.

Šķiet, ar mašīnistiem man bija sevišķas attiecības, kosmiskas.

Jau pēc trīsdesmit gadu salidojuma Taurupē, klasesbiedrs Aivars Urbanovičs mani veda uz Ogri ar reisa autobusu, kura šoferis esot daudzus gadus. Solīja laicīgi nogādāt uz Zilupes vilcienu, mierināja, ka paspēsim. Es toreiz dzīvoju Rēzeknē. Piebraucot Ogres pārbrauktuvei, mēs abi un visi citi pasažieri ieraudzījām, ka Zilupes vilciens atiet no stacijas.

– Nokavējām, - līdzjūtīgi nopūtās Aivars.

– Izlaid mani šeit, uz pārbrauktuves! - iesaucos.

Aivars atvēra durvis, un es pa dzelzceļu sāku skriet pretī vilcienam. Pacēlu roku, kā stopētāji mēdz apturēt mašīnas uz ceļa. Tavu brīnumu, vilciens apstājās. Mašīnists, izliecies pa logu, sauca, lai es apskrienot otrajā pusē pie durvīm. Nezinot, kā pateikties mašīnistam, ieskrēju aizsēdusies vagonā un pacīlātā garastāvoklī iekritu sēdeklī. Aivaram un visam autobusam pamāju pa vilciena logu.

No Rīgas uz Rēzekni tieši šajā vagonā brauca mana draudzene:

– No kurienes tad tu? No debesīm vai novēlusies?

– Tikko iekāpu vilcienā! - pati neticot nupat piedzīvotajam, sajūsmā izdvesu.

– Kā? Šeit, uz pārbrauktuves? - draudzene brīnījās.

– Nu jā!

– To, ka vilciens apstājās, mēs sapratām, bet to, ka tevis dē! Neticami!

Arī es pati biju ne mazāk pārsteigta.

Eksāmeni un pupu ravēšana

Vienpadsmitās klases beigās veiksmīgi nokārtoti jau vairāki eksāmeni. Palikuši pēdējie - fizika un ķīmija. Fizikā zināšanas nebija diez ko stabilas, tāpēc trīs atlikušās dienas nolēmu veltīt nopietnam mācību procesam. Biezā fizikas grāmata vēl nekas, salīdzinot ar jautājumu daudzumu un špikeru sagatavošanu. Jau no paša rīta iesāku mācīties. Rakstīju, rakstīju sīkiem burtiņiem. Ap pusdienlaiku nolēmu iet plāviņā pasauļoties, reizē gūstot divus labumus. Mācīties var arī ārā un vēl iegūšu skaistu iedegumu, piestāvēs izlaiduma baltajai kleitai. Apkrāvusies ar grāmatām un konspektu kladi, nogūlos uz segas dārza maliņā.

Drīz vien uz dārzu man garām devās Lonijas tante ar kaplīti rokās:

- Rasma, nāc pupas izravē, ko gozējies saulītē?
- Kādas pupas? Man taču eksāmens fizikā! - attraucu un turpināju mācīties.

Neapmierinātā tante vēl kādu brīdi vārījās dārza vidū, bet drīz vien mitējās, jo aizravējās uz dārza viņu malu.

Paspēju iemācīties sešas biļetes no piecdesmit. Arī špikerīši glītā smalkā rokrakstā gulēja līdzās.

Saule karsēja, mute izkalta. Nolēmu padzerties. Aizgāju uz māju, atvēsinājos un drīz vien devos atpakaļ uz savu ierīktēto vietīņu apgūt zināšanas.

Ne pa jokam biju pārsteigta, kad ieraudzīju tukšu segu bez nevienas grāmatas, pat špikeru nebija. Iztaujāju tanti, jo tikai viņa varētu būt pie vainas. Tante neatzinās, vien noteica, ka garām braukusi mašīna, izkāpis šoferis un kaut ko ņēmis, laikam manas grāmatas.

- Kā tad viņš no šosejas varētu redzēt manu segu otrā dārza malā un vēl zināt, ka tur grāmatas? - taujāju.

Tante paraustīja plecus un turpināja ravēt dārzu. Nu uztraukums pamatīgs. Sajūta pat nav aprakstāma. Parīt eksā-

mens, jāgatavojas, bet nav no kā! Interneta toreiz nebija.

Sazvanīju savus klasesbiedrus, lūdzot palīdzību, bet visi paši mācās.

Dārzu ravēt negāju, jo apvainojos uz tanti, viņa, savukārt, laikam uz mani. Nostaigāju trīs dienas kā mēnessērdzīga. Pieņāca eksāmena diena. Cerēju, ja nu tomēr izdodas izvilkt vienu no sešām biļetēm, kuras zinu. Nē, izvilku septīto. Man *cūkas laime* nekad nesmaidīja, neesmu no vieglās laimes ieguvējiem.

Pēc eksāmena Zicāns paziņoja, ka vissliktāk esot atbildējusi Rasma. Esmu izgāzusies.

Labi, ka nebija rajona komisijas. Izstāstīju audzinātājam savu bēdu.

– Labi, Rasma, sarunāsim tā - ja tu nokārtosi ķīmijas eksāmenu uz pieci, es tev fizikā lieku trīs.

Nu biju kā spārnos.

– Apsolos, skolotāj! Apsolu, ka nokārtošu uz pieci! - Patēicībā, rijot asaras, biju gatava skolotājam krist ap kaklu, bet toreiz tā nebija pieņemts. Paldies par doto iespēju!

Ķīmijas grāmatas sargāju kā acuraugu visas trīs nākošās dienas. Ejot uz eksāmenu droši zināju, ka visas biļetes man ir vienādi zināmas. Jebkura - uz teicami! Izvilku divdesmit pirmo un dabūju piecinieku. Skolotājs Zicāns savu vārdu turēja, fizikā ielika trīs.

Jau vēlāk, pēc izlaiduma, pieliekamajā kamarītī kaut ko meklēju un uzdūros lupatu kaudzei lielajā kubulā. Vīstoklis nez kāpēc izskatījās aizdomīgs. Pacēlu, un ak, vai! Visas manas fizikas grāmatas un konspekti.

– Ak, tu, viltīgā tante!

Vēl šodien nespēju aizmirst šo pāridarījumu.

Dejas un Guntis Sīmanis

Taurupes galvenais kultūras boss bija Hugo Martinsons, manas draudzenes Zigrīdas tētis. Ļaudis mēloja, ka esot ļoti stingrs un Zigrīdu turot dzelzs važās. Man gan tā nelikās, bet to pati Zigrīda varētu pastāstīt labāk. Taurupē bija gan ciema klubs, gan sovhoza kultūras nams. Balles viņš rīkoja tematiskas: Ražas svētki, Oktobra svētki, Jaunais gads, teātru un ansambļu skates. Dejās spēlēja dažādi orķestri, nevis plates.

Taurupē balles bija ļoti iecienītas un apmeklētas. Cilvēki brauca no malu malām. Skolēniem arī ļāva dancot, ne tā kā manā Latgalē. Laiks, protams, bija ierobežots, bet pilnīgi pietiekošs, lai izdancotos.

Ar pirmajām skaņām cilvēki laidās dejā. Valsēja tik skaisti un graciozi, ka kājas pašas rāvās dejā. Mežvidos dejojām meitene ar meiteni, bet te tā nebija pieņemts. Te bija jāgaida, kamēr uzlūdz zēns. Tas man - kas jauns. Ar fokstrota skaņām virpuļoja zāle, bet mēs ar Zigrīdu sēdējām maliņā. - Atkal tā branderpolka, - noteica Zigrīda. Šo dejas nosaukumu taurupieši bija ieviesuši par godu vecajam Branderam, kurš ballēs, neskatoties uz savu cienījamo vecumu, fokstrotus dejoja sevišķi cēli, tā teikt, štiberēja, slaido garo augumu mazliet paliecot uz priekšu.

Beidzot Zigrīdu uzlūdzta Gatis. Es paliku viena. Ilgi sēdēt nesanāca, jo man iepretī paklanījās gara auguma stalts, čirkainiem matiem jauneklis. Asais, ar nelielu kūkumu, pagarais deguns, gaiši zilās acis un platais smails darīja jaunieti vīrišķīgu un atklātu. Līdzēni savirknētie smalkie zobi, kā mazas pērlītes, vizēja mutē.

Jā, tas bija Guntis Sīmanis no devītās klases. Liels humora vecis, smieklu taisītājs. Kopš tās dienas viņš kļuva par manu pastāvīgo deju partneri. Taurupes ballēs man sēdēt vairs nenācās. Guntis dejoja labi (Taurupei tas ir raksturīgi - ikviens prata labi dejt). Un mūsu starpā izveidojās draudzīgas attie-

cības. Varbūt Guntis bija manī iemīlējies, bet es gan nē. Uztvēru viņu tikai kā labu sarunu biedru.

Ar Gunti bija stabili un arī izdevīgi. Viņš vienmēr atradās līdzās, kad nebija ar ko deļot. Skolas koridoros neizskatījās vientuļa, kad nesanāca nodibināt attiecības ar Sašu vai Valdi. Guntis bija pacietīgs, neuzbāzīgs un vienmēr galants.

Mūsu vakara telefona sarunas ieilga līdz pusnaktij. Ja būtu jāsaka par ko runājām... nu, ne par ko! Vienkārši runājāmies un viss. Bieži pastaigājāmies pa Taurupes lielceļu, vērojām dabu, izjutām aukstās marta dienas, skatījāmies zvaigznēs. Tad stundu viens otru pavadījām uz mājām. Es Gunti līdz parkam, viņš mani līdz pārbrauktuvei un tā vairākas reizes, kamēr ceļa vidū beidzot šķīrāmies.

Daudzi skolā mūs uzskatīja par pāri, mēs arī neiebildām, bet skūpstījušies nebijām. Pirmo reizi ar Gunti saskūpstījāmies, kad pēc diviem gadiem braucu prom no Taurupes. Tas vairāk bija kā atvadu skūpsts. Vairāk Gunti nekad nesatiku.

Edīte, Ojārs un Globusiņi

Neatceros, kurš pirmo reizi atnesa uz klasi Bulgārijā ražotu augļu kompotu „Globuss”, Edīte Zvaigzne vai Ojārs Iraids. Viņi bija kā tādas klases lokomotīves. Skolotājas Zvaigznes meita Edīte, sīka meitene, ļoti artistiska, skaista gaišmate. Iedzeltenās sprogas krita uz pieres, bet pār pleciem gūlās gara, resna bize. Viņa viss padevās. Labi mācījās, piedalījās skolas sabiedriskajā dzīvē. Izcilas balss īpašniece, dziesmu tekstu zinātāja un vienkārši smieklu vācelīte - Edīte bija klases centrs. Visi galvenie notikumi drūzmējās ap šo skaisto meiteni.

Klases ambiciozākais zēns Ojārs, šķiet, bija iemīlējies Edītē, bet viņa par to smējās. Viņš darīja visu, ko Edīte lika. Bez ierunām izpildīja katru Edītes prasību. Vajag *globusiņus*, Ojārs skrēja uz veikalu, sagribējās gurķīšus, Ojārs no mājām atveda. Pamāja ar pirkstiņu, Ojārs klāt.

Pat vēlāk, pēc gadiem trīsdesmit, salidojumā Edīte naktī piezvanīja Ojāram, ka vajag šampanieti un Ojārs drīz vien bija klāt ar veselām trīs pudelēm un citiem gardumiem. Tāda ietekme.

Edīte viņu ķircināja, bet Ojārs izlikās to neredzam.

Ojārs bija apveltīts ar labu balsi, viņa samtainais baritons neizpalika nevienā klases ansambļa uzstāšanās reizē. Solo dziedājumi Ojāra izpildījumā bija apbrīnas vērti.

Reiz klase nolēma ar koncertiem nopelnīt naudu ekskursijai. Dziedāšanas skolotājas Andas Jēkabsones atbalstīti un sagatavoti, mēs ar savu ansambli apbraukājām tuvākos ciemus. Repertuārā bija modernās Raimonda Paula dziesmas, arī komiskā bērnu dziesmiņa:

„Mūsu pļavā, pļavā zaļā
Jēri lēkā savā vaļā”

Vai Ojārs pārāk precīzi atdarināja govs māvienu vai suņa rejas, bet mēs knapi dziesmu nodziedājām līdz galam. Pirmā

uzspurdza Inta Atslēga, uz viņu skatoties, Edīte, arī es un pārējās, it kā smieklu sēkliņas būtu norijušas. Nu īsta jēru pļava sanāca. Vajadzēja atkārtot šo dziesmu vēlreiz uz *bis*, bet nospējāmies līdz asarām.

Globusiņi klasei bija kā tāds firmas saldaiss ēdiens, kā *brends*. Nu jau visa klase nesām šo kompotu un, daloties ēdām. Edīte pat, nevarēdama nociesties, pamanījās stundas laikā iebāzt mutē kādu persika šķēli. Tieši tajā brīdī skolotājs Edītei uzdeva jautājumu. Mute pilna, vaigi kļuva līdzīgi kāmim. Ojārs sāka smieties, klase līdzī, bet saturs no Edītes mutes spruka ārā.

Tukšās burciņas likām pie skolotāja Jura Porieša dzīvokļa durvīm. Necik ilgi nepagāja, Porietis klāt, nu, domājām, būs brāziens.

– Ak, jūs, valstiskie buržuji! Antikomunistiskie domātāji! - skolotājs sauca.

– Kur likāt vāciņus? (tie bija aizgriežamie) Dodiet tik šurp tos arī!

Četratā uz motocikla

Reiz afišā izlasījām, ka Oškalna klubā, kilometrus četrus vai sešus no Taurupes, rādīs labu filmu, neatceros kādu. Filmas toreiz bija prestiža lieta, apmēram kā tagad - operas izrāde. Sarunājām ar klasesbiedriem Sarmu Rozenšteinu, Gati Kurmēnu, Arvīdu Sūnu, Gunti un Lieni Antonoviem braukt skatīties. Runāts, darīts. Es atkūlos ar reisa autobusu, Arvīds dzīvoja turpat, bet piebrauca ar mocīti. Arī pārējie bija klāt. Gan jau filma bija laba, tomēr sižetu vairs neatceros, bet mājās braukšanu gan.

Arvīds aizveda Lieni uz Taurupi, Gatis teica, ka iešot mājās, viņš dzīvoja netālu. Sāka smīkņāt lietus, bija nepatīkams, tumšs, vēls rudens. Guntis ar savu motociklu „Voshod” apņēmās aizvest mūs ar Sarmu. Es ieritinājos Guntim azotē, uz benzīna bākas, Sarma aizmugurē un Guntis sāka laist vaļā gāzes verķi un lēnam ripināt mocīti. Gatis pēkšņi atjēdzās, ka negrib doties uz mājām, bet braukšot uz Taurupi, kur Sarma, Gatis, Liene un Guntis - visi dzīvoja internātā.

Ar nelielu ieskrējieni un palēcieni Gatis uzleca uz Voshodiņa bagāžnieka. Mocis sasvērās, priekšgals cēlās augšā, bet Gatim kājas vilkās pa zemi. Sarma ar vienu roku centās turēt Gati, ar otru pieķerties Gunta sāniem.

Starp smiekliem un spiedzieniem Guntim izdevās moci novaldīt.

– - Dibens brauc, bet kājas nē! - iesaucās Gatis. Sarmas skanīgie smieklī piepildīja visu apkārtni un mēs visi četri smieklu šaltī nevarējām valdīties.

Būtu Gatis izdomājis ātrāk, Arvīds aizvestu.

Guntis apstājās. Lai Gatim nevilktos kājas pa zemi, saspiedāties ciešāk uz sēdekļa. Man bija izdevīgākā vieta, es uzrāpos gandrīz uz moča stūres, Guntis pa pusei uz benzīna tvertnes. Sarma, iespiesta starp Gati un Gunti, knapi varēja elpu

ievilkt.

Lietus smidzināja, braucām lēni, bet visu ceļu pieskandināja mūsu trakā smiešanās par savu attapību. Pie Sarkanās skoliņas, kur es dzīvoju, mocis apstājās. Es nokāpu un iedziedājos:

— - Viena vieta uz brieža vēl brīva, uz brieža vēl brīva.

Sarma iekārtojās manā vietā. Beidzot Gatim izdevās ne vien dibenu, bet arī kājas pavizināt.

Uzvaras svētki

Koncertējot sapelnījām četrdesmit rublīšus. Bijām ieplānojuši aizbraukt uz Kārsavas vidusskolu pie manas desmitās „a” klases. Toreiz tādas starpskolu draudzīgās attiecības bija populāras.

Tā kā mēs dzīvojām Padomju Savienībā, devītajā maijā toreiz svinēja Padomju karaspēka Uzvaras svētkus pār fašistisko Vāciju Otrajā pasaules karā. Jau devītajā klasē jūsmoju par krāšņo Uzvaras svētku svinēšanu Kārsavā. Rīta agrumā ielās tika izkārti karogi, ruporos skanēja tolaik populāras kara un pēckara laiku dziesmas. Maršēja karaspēka parādes. Ielās ar ziediem, plakātiem un lozungiem izgāja visi pilsētas iedzīvotāji. Grandiozās demonstrācijas, mītiņi, priecīgās ļaužu sejas, medaļām un ordeniem apkārušies kara veterāni, tas viss piederēja šiem saulainajiem, skaistajiem pavasara svētkiem. Bezmaksas kino demonstrējumi, protams, par kara tēmu. Asarām acīs pārdzīvojām to cilvēku likteņus, kas mūs izpestīja no fašisma. Vakarā lāpu gājiens cauri visai pilsētai uz brāļu kapiem.

Veikala plauktos tika „izmests” deficīts. Katrs varēja svētku galdam nopirkt desas luņķi, vai gaļas gabalu. Un ja vēl kāda bundžiņa iebiezinātā piena vai kafija patrāpījās, vai šķīstošā Liepājas kafija, tad tas bija neizsakāms prieks.

Piedāvāju klasei aizbraukt uz Kārsavu tieši šajā dienā un izjust tādus svētkus, kādus Taurupe vēl nebija piedzīvojusi. Viens ir redzēt no malas, bet kas cits pašam būt ierautam svētku epicentrā. Sarunāju, ka mana Kārsavas klase mūs uzņems kā ciemiņus.

Rīta agrumā pie Taurupes vidusskolas kopā ar audzinātāju Modri Zicānu sakāpām iznomātajā Ķeipenes ciema mazajā autobusīnā - *Ruksītī*. Visi ekskursijā nebrauca, bet klases zieds, jeb aktīvākie gan. Ceļā laiks ritēja ātri. Dziedājām, čalojām, štopējām līdzpaņemtās sviestmaizes. Kārtīga atpūta labā

kompānijā.

Šoferis - jauns puisis, uzvārdā Plūme, draudzīgi smaidīja, iesaistījās sarunā, biežāk šķielēja Lienes Antonovas virzienā. Divu dienu brauciens atmiņā iespiedās uz ilgu laiku. Bija viss: svētku koncerts, svinīgie pasākumi, lāpu gājiens un balle. Pūtēju orķestra marši Gunāra Boša vadībā, arī mūsu uzstāšanās uz Kārsavas kultūras nama skatuves. Mūs baroja skolas ēdnīcā, izmitināja internātā. Vispār mani bijušie bija uzdevuma augstumos.

Otrajā dienā Zicāns ierosināja aizbraukt pie manas mammas uz Mežvidiem. Jā! sajūsmā atbalstījām audzinātāju. Labi, ka šoferītis Juris Plūme pakļāvās mūsu avantūrām, jo līdz manai mājai Annas muižā nebija piebraucama ceļa. lāda zirgu taka vien. Gatis, Ojārs, Vladimirs Šņukuts smējās, ja būs vajadzība, izstums!

Mežvidu centra veikalā uzzināju, ka mamma pašlaik darbā Padolē. Toreiz mums nebija telefona, vēstuli arī nebiju uzrakstījusi. Mammu gandrīz ķēra sirdstrieka, ieraugot mūs - tādu bērnu baru. Iepazīstināju viņu ar Zicānu, visa klase atvērtā smaidā staroja manai mammai. Pārsteigums! Aleksandra (tā sauc mammu) ilgi nedomājot, iekāpa autobusā un nokomandēja:

— - Braucam!

Mammas svētākā lieta vienmēr bija - bērni jāpabaro! Kur nu vēl tik gara ceļa braucējus! Viņa gan nebija gaidījusi divpadsmit cilvēku kompāniju. No pieliekamā tika ienests kūpināts cūkas gurna gabals. Meitenes mizoja sīpolus, sagrieza rupjmaizi. Zēni sašķēlēja gaļu. Mamma lika pannu uz gāzes, olas cepās čurkstēdamas. Vēl piens, rūgušpiens un zapte.

Bijām tā pieēdušies kā siena plāvēji. Laimīgi, pacilātā garastāvoklī devāmies atceļā uz Taurupi un vēl gadiem ilgi atcerējamies mūsu ekskursiju uz viesmīlīgo Latgali.

Vakara pārbaude

Internāta dzīvi izjuta tikai tālāk no skolas dzīvojošie bērni. Mēs - pārēji, skaudīgi klausījāmies internāta bērnu *never – never** stāstos. Vakaros istabiņās nenorima sarunas par sirdslīdēm, jautrības vilni uzsitā zēnu klauvējieni pie logiem un citas peripetijas.

Internāta dežurskolotājas bija Anna Rekēviča (garā, slaidā auguma dēļ iesaukta par *Dilli*), Lidija Kalniņa un mana tante Leonija Vociša. Stingrākā no visām bija Kalniņa, neliela auguma, drukna sieviete.

Reiz kādā vakarā meitenes, salīdušas čupiņā, tērzēja par visu ko. Padzirdējušas Kalniņas soļus, steigā lēca savās gultās. Zilberei Dacei tādas pagarākas kājas bija gadījušās. Tumsā lāga neredzot, viņa pārlēca gultai pāri un izstiepās visā augumā uz grīdas. Bija par vēlu ko mainīt, jo tieši tad atvērās durvis un Kalniņa, pabāzusi galvu, apjautājās:

– Vai visi jau gultās? - meitenes klusēja kā partizāni, no smiekliem kožot spilvenā.

– Jā, - no pagultes nočiepstēja Daces smalkā balstiņa.

Tiklīdz durvis aizvērās, spruka vaļa meiteņu smiekli. Vienīgā, kas nebija tikusi gultā, uzdrošinājās atbildēt.

* *Never - never story - pasakas jeb brīnumstāsti no angļu val.*

Vīstošais gumijkoks

Ālējoties un spilveniem mētājoties, meiteņu istabā reiz tika nolauzts gumijkoka zars. Nabagam nemaz tik daudz to zaru nav. Meitenes, nobijušās no brāziena, izveicīgi piesēja zaru pie stumbra. Tas notika Dilles dežūras laikā. Pēc dažām dienām, ienākot istabiņā, skolotāja Rekēviča pamanīja vīstošās lapas.

– Ko tas nabadzinš vīst?

Meitenes, smīnot klusēja, kā ūdeni mutē paņēmušas. Kas zina, ja nu auga dēļ sauks pie direktora...

Tracis internātā

Pie direktora izsauca citu reizi. Pēc kārtējās balles Taurupē internātā ielavījās daži skolas zēni. Nolikās brīvajās gultās un mierīgi gulēja. No rīta Kalniņas modrā acs pamanīja, ka meiteņu istabā guļ zēni. Nekas jau tur nenotika, toreiz nebijām tik traki tendēti uz seksu. Bet kas par notikumu! Tracis bija briesmīgs. Internāta durvis aizslēdza, lai pierādījumi neaizbēgtu. Lecot ārā pa otrā stāva logu, Gatis vai Guntis salauza ribu. Meitenes noraudājušās iznāca no direktora kabineta.

— - Par amorālu uzvedību izslēgšot no internāta, pat no skolas, - čukstēja Liene ar Sarmu.

Klasē iedrāzās Zicāns un, noklausījies meiteņu paskaidrojumus, zibenīgi pazuda.

Nezinu, kā viņam izdevās sarunāt ar Pušpuru un apklusināt Kalniņu, bet no skolas nevienu neizslēdza.

Leonija Vociša un teikuma priekšnieks

Internāta bērniem patika skolotāja Vociša. Labestīga, tikai mazliet bailīga. Vienmēr atsaucās uz direktoru, baidīdamās no atbildības.

– Skolotāj! Palaidiet uz kino, deviņos būsīm atpakaļ! - lūdzās skolēni.

– Es jau laistu, bet ko teiks direktors? - teica Vociša.

Toties ar Vocišu varēja parunāt par ballēm, zēniem un sirdslīdēm. Tur viņa neliedza savu padomu. Man patika, ka viņa ļāva man iet uz visiem pasākumiem, ballēm, vēlāk iztaujājot, ar ko tur esmu dejojusi. Pamācīja, kā runāt ar zēniem, stāstīja, kuram vērts pievērst uzmanību, no kura labāk turēties tālāk. Abas sazvērnieciski ķircinājām manī iemīlējušos Zariņu Gunāru.

Skolotāja Vociša bija pirmo četru klašu skolotāja un mazāko klašu audzinātāja. Maza auguma, apaļīga sieviete, pašas adītajās jakās viņa izskatījās vēl resnāka un lēnīgāka. Matos saliktie ķīmiskie ilgvilņi galviņu padarīja apaļīgu, bet sakoptu. Sliktās redzes dēļ viņa valkāja brilles ar diezgan biezām stiklu lēcām. Dzīves izmocītajā, pavītušajā sejā rotājas divas pievilcīgas vaigu bedrītes. Ar labu humora izjūtu (Jānim tas no viņas), perfektu atmiņu un asu prātu. Ar viņu allaž bija interesanti. Viņa stāstīja visādus pekstiņus iz dzīves, zināja jaunākās anekdotes un pamācošā stingrībā, atsaucoties uz dzīves pieredzi, audzināja gan savus četrus bērnus, gan pirmklasniekus, gan internāta bērnus un arī mani. Aizrādīt kaut ko par netīrību prata taktiski, lai kādu trauslu sirsniņu neaizvainotu, stāstot it kā no pirmklasnieku atgadījumiem:

– Ziniet, bērni, pie manis pienāca pirmklasnieks Mārtis un sūdzas, ka viņam iesitusi meitene. Kura? Nu, tā tur! Ar to tumši balto blūzīti.

Meitenes nākošajā dienā krādziņas bija uzfrišinājušas. Cit-

reiz, ja kāds bērns negrib runāt, skolotāja saka:

- Tu kā sabojājies televizors - bilde ir, bet skaņas nav.

Ar viņai vien zināmām metodēm savus pirmklasniekus audzināja labestībā un paklausībā. Reiz, mazais Mieriņš Jānītis negribējis rakstīt un palīdis zem sola. Bērniem smieklī, bet Jānītis no sola apakšas:

- Vau! Vau!

Ko tu tādām mazam vari iestāstīt, ja spītējas? Skolotāja, nepievēršot mazajam uzmanību, runā ar klasi:

– Vai, cik labi, mums tagad būs savs sunītis, neviena lietiņa vairs nepazudīs. Atnesīšu rīt siksnīņu, piesiesim, lai sargā. - Bērni draudzīgi pasmējās, bet mazais pēc pārdomām tomēr pats izlīda no sola apakšas, negribēja palikt par sunīti. Citreiz. Mazais Džiguns Jānītis ļoti aktīvi cēla roku, lai skolotāja tieši viņu izsauktu atbildēt. Zināja vai nezināja, bet roku cēla. Kad skolotāja izsauca Jānīti, tas attraucis:

- Zinu, bet neteikšu! - Nu atkal klasei ko smieties.

Bērniem diezgan grūti gāja ar gramatiku, teikuma priekšmetiem un izteicējiem.

- Kas vada skolu? - jautāja skolotāja.
- Direktors, bērni sauca korī.
- Kas viņam palīdz? - Tas arī noskaidrojās - vietnieki.
- Kas ir galvenais sovhozā?
- Priekšnieks, - korī skanēja atbilde.
- Lūk, arī teikumam ir savi priekšnieki un vietnieki, - pacietīgi skaidroja skolotāja.

Nākošajā dienā, analizējot virslocekļus teikumā *Tētis skalda malku*, uz jautājumu, kas ir tētis, klase draudzīgi sauca: - Teikuma priekšnieks!

Tādu gadījumu skolotājas piecdesmit divu darba gadu mūžā ir bezgala daudz.

Kad skolotāja klasē laboja burtnīcas, mazie viņai ķērās ap

kaklu, atzīstoties, cik ļoti gribētu tādu vecmāmiņu.

Vociša zināja visus jaunumus Taurupē - kas ar ko draudzējas, kas precas, kas šķiras, Nu, īsta enciklopēdija!

– Vella pilna! - es teiktu ar viņai raksturīgu latgalisko sirsnību un zemnieka viltību.

Kad atgriezās no balles, viņa smiedamās iztaujāja par pielūdžiem un it kā starp citu:

– Vai priekš manis ar tur kāds bija? - zinot, ka tante joko, teicu, ka bija tur daži viņas vecumā.

– Fui, nē! Tos vecos man nevajag, es nemaz tādus negribu! Vai tad jaunāku nebija? Varbūt, ka varētu kādu no taviem brūtgāniem piedabūt!

Smiedamās abas vēl stundām ilgi varējām runāt par visu, kas uz sirds.

Šobrīd manai tantei jau deviņdesmit viens gads, bet viņa atceras visu, it kā pavisam nesen tas noticis, pajoko par sāpēm un savu vecuma statusu.

Uz jautājumiem:

– Kai dzeļas? - seko atbilde, - Opolas i lelas.

– Kimā līta? - atbild, - Opolā da cīta*.

Veselību tev, mana mīļā otrā māmiņa! Turies!

– Ja zinātu, pie kā! - smejas Lonija.

Kādas tavas lietas? Apaļas un lielas.

* Kādas tavas lietas? Apaļas un lielas.

Kāmī lieta ? Apaļa un cieta. - Latgaļu dialekts

Skaidrīte, Guntis un dzeltenie tauriņi

Māsīca Skaidrīte Vociša (tagad Andževa) manā atnākšanas gadā uz Taurupi bija pabeigusi vidusskolu un uzsākusi studijas Viļa Lāča Liepājas Pedagoģiskajā institūtā, Matemātikas fakultātē. Viņas klase bija īpaša ar to, ka mācījās kopā ar Gunti Skrastiņu, ļoti jauku, centīgu un sportisku puisi, kas gatavojās iestāties juristos. Patiesā Skrastiņa izvēle - studēt aktiermākslu, skolai nāca kā zibens no skaidrām debesīm. Guntis bija ļoti kautrīgs un vienkāršs zēns. Reiz astotajā klasē uz Ziemassvētkiem skolotāja atnesa kaudzīti apsveikumu un piedāvāja, ja kurš vēlas, var uzrakstīt apsveikumu tam skolēnam, kurš visvairāk jums patīk. Guntis savā kārtīgajā rokrakstā, ko nevarēja sajaukt ne ar vienu citu, uzrakstīja apsveikumu Skaidrītei, bet aiz kautrības parakstīja to sava drauga un kaimiņa Jāņa Gailiša vārdā, kas bijis gadus trīs vecāks un tik jaunām meitenēm nepievērsa uzmanību.

Skaidrīte, pabeigusi Ogres mūzikas skolā akordeona klasi, brīnišķīgi spēlēja šo instrumentu. Viņa bija klusa, nopietna meitene ar gaišiem, pagariem matiem, zilām acīm un divām simpātiskām bedrītēm vaigos. Neliela auguma, smalka un gracioza viņa piesaistīja apkārtējo uzmanību, bet pati bija ļoti atturīga un kautrīga. Stingras skolotājas meita. Ģērbās līdzīgi kā visas meitenes, vienīgi viņai vairāk bija mammās adītu jaku un džemperu.

Mazākajās klasēs sāka dejojot tautiskās dejas pie skolotājas Lidijas Kalniņas. Par partnera personīgu izvēli nevarēja būt ne runas. Viņu salika pāri ar Gunāru Mačernieku, apaļīgu, smagņēju puiku. Lai kā gribējās būt pāri ar Skrastiņu Gunti vai brāļiem Līčīšiem, meitene kautrējās skolotājai palūgt sev tīkamu deju partneri kā to prata darīt citas. Ar kādu salika, ar to ari dancoja.

Reiz no Liepājas Skaidrīte atbrauca ar simpātisku jaunekli

Arti Puķīti. Viņš bija Skaidrītes kursa biedrs, kas jau no mazotnes dejoja sarīkojuma dejas. Arī Liepājā turpināja trenēties, bet viņam nebija partneres. Artis kādu laiku pētījis savas divdesmit sešas jaunās studiju biedrenes, kuru izvēlēties. Izvēle krita uz Skaidrīti, kura nekad nebija dejojusi sarīkojuma dejas. Skaidrīte piekrita un abi ļoti cītīgi un mērķtiecīgi trenējās.

Izrādās, todien viņi bija atbraukuši uz Taurupi, lai skolas pasākumā nodemonstrētu sarīkojuma paraugdejas. Skolēni sapulcējās zālē, sastājās gar malu, atbrīvojot viduci. Atskanot mūzikas skaņām, zālē ienāca viņi - divi dzeltenī tauriņi. Skaidrītei bija ar vizuāliem izrotāta spilgti dzeltena, kupla kaprona kleitiņa, pieskaņotas kurpes, bet Artim tieši tādas pat krāsas kreklis. Viņi tā virpuļoja pa zāli, demonstrējot gan klasiskās, gan straujās Latīņamerikas dejas, ka mēs elpu aizturējuši skatījāmies viņos kā brīnumā.

– Cik viņi skaisti! Cik saderīgs pāris! - dzirdēju čukstam gan skolēnus, gan skolotājus.

Par pāri viņi nekļuva, bet labi draugi uz mūžu. Vēl šodien atceros brīnišķīgo tauriņu krāsas tērpu un vieglo dejas soli.

Ieslodzītie

Kādu dienu septītajā vai astotajā klasē, kurā mācījās mana māsīca Skaidrīte, uz skolotājas galda apgāzās vāze, varbūt caurvēja dēļ vai kādas nejaušības skarta.

Ļoti stingrā latviešu valodas skolotāja Lidija Mičule, ieraugot ūdens peļķi, iztaujāja skolēnus:

– Kurš to izdarīja?

Vainīgā nebija, jo neviens tāds patiešām nejutās.

– Ak, neteiksiet? Ko jūs slēpjat? Gribat ar mani partizānus paspēlēt?- vārds pa vārdam un skolotāja iekaisa.

Skolēni nezināja ko teikt, kuram uzvelt vainu.

– Klusēsiet? Neviens šodien netiks mājās, kamēr neno-skaidrosim vainīgo! Jums ar mani te nekādi jociņi nesanāks! - skolotāja aizslēdza klases durvis un nevienu nelaida pat uz tu-aleti.

– Sēdēsiet līdz rītam! - skolotājas balss skanēja biedējoši un uzbudināti.

Nelīdzēja lūgumi palaist uz autobusu, nedz arī citi argumenti. Neviens nekur neies, kamēr vainīgais nebūs atrasts.

Tā visa klase nosēdēja līdz pat pulksten sešiem vakarā. Lo-gos jau melna tumsa. Skolēni stresā. Ko lai saka skolotājai, ja neviens nav redzējis vāzes gāšanas brīdi.

Ieslodzītos atbrīvoja tikai tad, kad vecāki sāka bombardēt skolas telefonu un taujāt pēc bērniem.

Tā vēl šodien nav zināms apgāztās vāzes vaininieks. Varbūt ekstrasensus jāpieaicina?

Puķu stunda

Tuvojās Pirmā maija svētki. Skola gatavojās pasākumam. Klases audzinātāja Anna Rekēviča Skaidrīti un Ināru Gailīti lūdz aiziekt uz tuvāko mežu pie Veinbergu mājas salasīt vizbulītes un kādas citas meža puķes, piekodinot, lai pasteidzas līdz nākamajai stundai. Meitenes paklausīja un atgriezās skolā ar lieliem ziedu pušķiem.

Vienu viņas neizpildīja gan, cerot, ka tik labām un godīgām meitenēm tiks piedots.

Puķes drīkstēja lasīt tikai vienu stundu, tas ir, četrdesmit piecas minūtes, kamēr ilgst skolotājas Rekevicass stunda, bet meitenes aizkavējās mežā.

Jau bija iesākusies nākošā stunda pie Lidijas Mičules, no kuras pateicības vietā meitenes dabūja pamatīgu brāzienu. Meitenes jutās nelāgi, ka nopērti suņi stāvēja un lūkojās grīdā. Viņass taču bija izdarījušass labu darbu.

– Es par tevi, Skaidrīte, biju labākās domās! - rājās skolotāja Mičule, - Pasaki man, kas ir tavs draugs, un es zināšu, kas esi tu!

Par Anitu Šarovu

Anita Šarova mācījās Taurupē vien pāris gadus. Patiesībā viņas mamma dzīvoja Līgatnē, bet Taurupē Anita dzīvoja pie vecmāmiņas. Mēs iepazīnāties, kad vēl nemācījās Taurupē, bet biju atbraukusi paciemoties pie tantes, brālēniem un māstīcām. Viņa bija Skaidrītes klasesbiedrene, dzīvoja netālu no Sarkanās skoliņas.

Brīnišķīga, trausla meitene, maza auguma, gariem matiem, izteiksmīgām lielām acīm, pareizi veidotiem sejas pantiem. Nu, skaistule! Pēc tam ilgāku laiku rakstījām viena otrai vēstules. Vēlāk Taurupē jau bieži satikāmies ballēs.

Anitai bija savdabīgs hobijs - viņai patika čūskas un visādi rāpuļi. Pamanot čūsku, Anita varēja skriet pa pļavu un ķert tās. Ne katrreiz izdevās noķert un ne vienmēr Anita bija tā izveicīgākā. Jau tolaik čūskas divas reizes bija viņu arī sadzēlušas. Anitu aizveda uz slimnīcu. Pirmo reizi čūska iedzēla pirkstā, kad Anita to ķēra. Otrā reize bijusi uzreiz ar diviem kodieniem, bet Anita čūskas nevaino, apgalvo, ka pati vien esot bijusi vainīga.

Reiz noķērusi trīs odzes un ielikusi trīslitru burkā. Nolikusi burku uz galdiņa pie gultas kājgaļa Anita atlaidās gultā un tīk-sminājās par čūsku vijīgajām kustībām stikla traukā. Uznāca snaudiens un Anita iemiga.

Uztrausies no miega, Anita ieraudzīja tukšu burku. Viņa nepamanīja, ka čūskas sarāpojušas gultā. Ar roku nejauši pieskārs pa segu rāpojošai čūskai. Tā iekoda pirkstā. Otrā bija ierāpojusi piedurknē, un Anita uzspieda tai ar elkoni, tā saņemdamā otru dzēlienu. Trešā saritinājusies gulēja pie galvas. Toreiz viņas dzīvību izglāba izveidojusies pretindes imunitāte, bet ārsti brīdināja, ka nākošreiz tas var beigties slikti.

To, kas citiem bērniem saistībā ar rāpuļiem ir pretīgi, Anita uztver kā pašsaprotamu.

Reiz ar manu brālēnu Laimoni Anita saderēja, ka iebāzīs

mutē ķirzaku. Vienā mierā viņa to arī nodemonstrēja.

Slavenajā Rīgas kinostudijas filmā „Pūt, vējiņi” zalkši, ar kuriem rotaļājas Gatiņš, ir Anitas Šarovas kolekcija. Toreiz filmas uzņemšanas laikā zalkši noslāpa, jo bija stingri aizvākti. Anita ļoti pārdzīvoja un raudāja, redzot tādu postu. Tomēr vēlreiz salasīja zalkšus pa malu malām, lai filmētāji varētu pabeigt iecerēto ainu.

Anita brīnišķīgi zīmēja, gāja mācīties pie mūsu skolas zīmēšanas skolotāja Kārļa Ķipora. Apbrīnojami veikli viņa darbojās ar zīmuli, izsaucot sajūsmu skolēnu vidū. Reiz Ķipors bija uzdevis mājās uzzīmēt dabas skatu. Skaidrītei un vēl pāris meitenēm zīmējumu nebija. Ko darīt? Anita paņēma lapas, ieskrēja tualetē un uz palodzes piecās minūtēs uzzīmēja trīs brīnišķīgus dabas skatus. Visas trīs nopelnīja pieciniekus. Ķipora uzslavas nebija, droši vien savas audzēknes rokrakstu viņš labi pazina.

Ķipors un Ķiporiene

Ķiporu ģimene Taurupē dzīvoja jau ļoti sen. Ķiporu Kārlis un Emīlija bija mūsu skolas skolotāji. Kārlis labs mākslinieks, pats gleznoja, veidoja arī pieminekļus un šo prasmi centās nodot skolēniem. Mūsu desmitajai klasei vajadzēja organizēt Žetonu vakaru vienpadsmitajiem. Līvija ierosināja uz skatuves pa visu sienu uzlikt skolas gleznu. Kā lai to dabū gatavu, man nebija skaidrības. Pie skolotāja Ķipora tika nosūtīta delegācija. Viņš piekrita! Pati savām acīm redzēju, kā uz grīdas tika noklātas avīzes, virsū palagi, stiprumam viss pārklāts ar līmi un pāris dienās glezna bija gatava. Šī glezna vēl ilgus gadus kalpoja skolai kā dekorācija. Cik Kārlis bija mierīgs, kluss un stabils, tik pilnīgi pretēja bija viņa sieva Emīlija. Nesavākta, nesakopta, vienmēr skrienoša un skaļa. Skolēni viņu tā arī sauca - par Ķiporieni, bet kolēģi par Miļu. Viņa bija cilvēks no citas pasaules, bet ļoti talantīga. Kā radošam cilvēkam, viņai nebija laika domāt par sadzīvi. Emīlija dzīvoja sabiedrībai. Dievs viņu bija apveltījis ar spēcīgu operdziedātājas balsi, viņai ļoti patika dziedāt. Viņas varenā balss izcēlās citu desmitu starpā. Emīlija spēlēja klavieres, vadīja Taurupes pensionāru kori, vietējo amatieru teātri, bija laba organizatore. Bez viņas neviens pasākums nenotika.

Skolā Emīlija mācīja latviešu un krievu valodas, mūziku vidējām klasēm un centās izlikties par ļoti stingru un bargu skolotāju, kaut sirdī bija ļoti sirsnīga un dvēseliska. Īstenībā skolēni viņu pat dūsmās uztvēra kā komisku kino varoni.

Uz skolu viņa varēja atnākt kūts apavos, vai vircā iemērktu svārku malu, jo garajā starpbrīdī skrēja uz kūti gotiņu izslaukt. Vienkārši *pūt un palaid*.

Skolēniem, kuri nezināja mācību vielu, viņa bez žēlastības lika vieniniekus. Sevišķi komiski viņai sanāca krievu valodas stundās: *Садись,единица!** kā dēļ skolotāju ieraugot, skolēni sauca: Jedinica nāk!

Pasmejoties par nesekmīgajiem viņa atkārtoja vienu un to pašu pantiņu:

– двойки тройки и колы,

Все товарищи мои*

Tieši tā arī skolēni viņu uzrunāja, kad gribēja pajokot, skaitīja šo pantiņu.

Tā kā es biju Lonijas audžumeita, pret mani viņa izturējās ar zināmu pietāti. Viņa man neko nepasniedza, bet aktrises dotumus gan bija pamanījusi.

Skolā pēc Ķipores ierosinājuma tika izsludināta krievu valodas nedēļa. Viņa palūdza man sarakstīt krievu *častuškas* par mūsu skolu un nodziedāt koncertā. Varot arī skolotājus apdziedāt, sevišķi lai par viņu kādu jokainu *častušku* saceru. Sacerēju gan, arī viņas jājamzirdziņu par

двойки тройки и колы,

Все товарищи мои ** iekļāvu.

Viņa vairākas reizes apjautājās man (skolniecei), vai būs labs koncerts, apzinīgi mūs gatavoja mēģinājumos. Tika piemeklēti arī krievu tautas tērpi. Viņai ļoti gribējās, lai viss izdodas.

Abas ar Valentīnu no astotās klases gan dziedājām, gan dejojām, bet Emīlija mums no zāles smaidīja un atzinīgi māja ar galvu. Godam izturējām krustugunis. Pēc koncerta mūs abas paslavēja. Kopš tā laika es kļuvu par vienu no Ķipores ja ne draugu, tad mīļāko skolnieci gan.

* *Sēdies, vieninieks.*

** *Divnieki, trijnieki un vieninieki, visi mani biedri*

Kaprona zeķes

Esmu dzirdējusi ticējumu, ka nedrīkst dāvināt zeķes, čības un kabatlakatiņus. Pirmos divus - lai neizjūk attiecības un ceļi neaiziet dažādos virzienos, pēdējo - lai nebūtu jāraud.

Toreiz kaprona zeķubikses maksāja četrus rubļus un divdesmit kapeikas. Labi, ja varējām atļauties nopirkt divus, trīs pārus gadā. Kā jau tas parasti notiek, zeķes plīsa, mēs lāpījām. Ta arī staigājām ar sašūtām vīlēm. Šuvums ne vienmēr bija gluds, steigā pat ar baltu vai melnu diegu sadrākalēts.

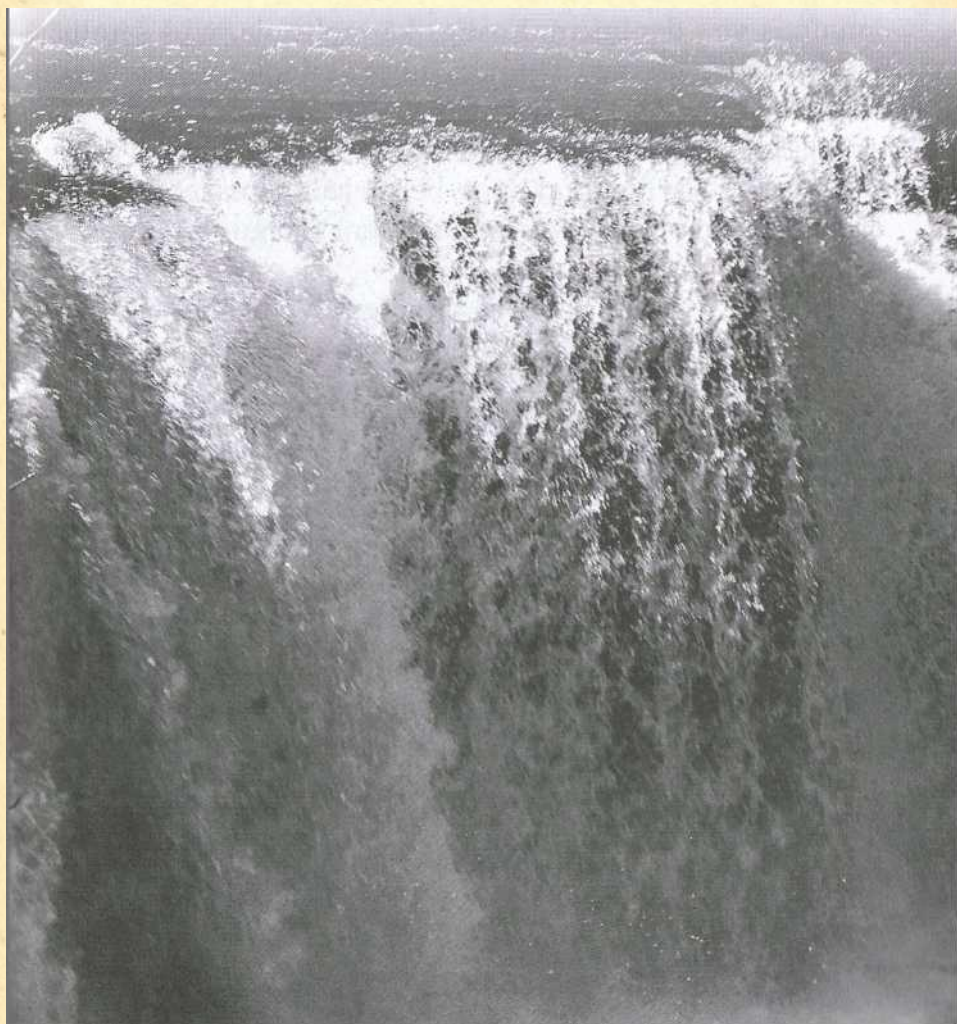
Reizēm tikko uzvilktas zeķubikses saplīsa, vīle pār visu zeķi kā bulta aizšāvās līdz augšai. Ja vien bija laiks, vedu tās uz Rīgu, Stučkas (tagad Terbatas) ielas stūrī bija zeķu lāpīšanas darbnīciņa. Nomērot uz centimetriem izirušo vīlīti, tika noteikta pakalpojuma cena, parasti četrdesmit līdz astoņdesmit kapeikas. Tas, protams, bija lētāk, nekā pirkt jaunas.

Lētākas bija parastās zeķes, un mēs pirkām gan kokvilnas, gan kaprona, bet tad bija jāvelk arī zeķturi ar gumijas pulkīti un metāla cilpiņu galā.

Reiz pasākumā dejojām uz skatuves polku. Pašā nepiemērotākajā brīdī attaisījās zeķturītis un zeķe nodevīgi slīdēja pa kāju uz leju. Ne tu vari zeķi pacelt, nedz deju nojaukt. Skolotāja teica, pat ja nokrīt brunči, jādejo līdz galam. Smiekliem skanot, deja beidzās. Labi, ka nesāpināmies noļukušajā zeķē.

Oktobrī uz manu dzimšanas dienu tika uzaicināta Zariņu ģimene. Ieradās Gunārs un svarīgi pasniedza man skaisti iesaiņotu dāvanu. Bija gan smaržas, gan konfektes, vēl kāda lietiņa, visam klāt pievienotas skaisti iepakotas zeķubikses. Dāvanai nav ne vainas, dārga un arī man piemērota. Tādas praktiskas lietiņas vienmēr noder. Nebiju no bagātajām, tāpēc par dāvanu ļoti priecājos. Citreiz, kad viņš dāvināja man dāvanu (svētkus neatceros, varbūt nākošā dzimšanas diena), atkal mīļlietiņām tika pievienots zeķubikšu pāris.

Nu lūk, Gunār, rezultāts! Ja cerēji mani, ko dāvināji zeķubikses!

Skolotājs Zicāns un meitenes

Skolotājs Modris Zicāns bija ļoti sprigans un izveicīgs ap-
tuveni trīsdesmit piecus gadus vecs vīrietis. Mums ar viņu bija
interesanti. Nopietno skolas pedagoģisko dāmu un pajocīgo
vīriešu vidū viņš izskatījās kā no citas pasaules ieradies. Pie-
klājīgi ģērbts, tumšās biksēs un gaiši pelēkā žaketē. Gaišie
mati, atglausti atpakaļ, atkailināja pieri un nelielus laukumiņus
virs deniņiem. Kustīgs kā molekula, viņš šaudījās pa skolu šurp
un turp. Humors mijās ar nopietniem brīžiem. Kad viņš dus-
mojās un mūs lamāja, jau tā šaurās lūpas piespiedās pie zo-
biem, parādot mazu zobu galu baltu svītriņu. Putas sablīvējās
lūpu kaktiņos, bet siekalu lāses leca pa muti laukā līdz pat otrā
sola meitenēm. Zēni bija gudrāki, sasēdās aizmugurē.

Labā garastāvoklī viņš bija omulīgs un smaidīgs. Viņš ļoti
mīlēja (tēvišķīgi) visas savas meitenes, tas ir mūs - savu au-
dzināmo klasi.

Kad tante mani pirmo reizi ieveda skolā pie direktora Puš-
pura, ienāca arī Zicāns.

Tante it kā nopietni, bet pus pa jokam vaicāja:

– Vai pieņemsiet savā klasē šo meiteni?

– Kā ta nepieņemt tik smuku meiteni! - atjokoja Zicāns un
aicināja nākt līdzī uz klasi. Pa kāpnēm, it kā steigdamies, viņš
kāpa uzreiz pa diviem pakāpieniem. Tajā pat brīdī, sātiski ejot,
runājās ar mani. Pāris minūtēs paspēja iztaujāt gan par skolu,
gan par sekmēm, tad ieveda klasē, manā mūžā - vismīļākajā.

Līvija Avdejeva bija klases vecākā, ļoti runātīga, kaut arī ar
runas defektu, bet unikāla organizatore. Viņai viss padevās. Ļoti
vienkārša, labestīga un taisnīga meitene. Viņa aizstāvēja mūs
skolotāju priekšā, ja vajadzēja, palūdza atzīmi pievilkt uz augšu.
Viņa domāja par mums visiem.

Līvija mums demonstrēja, ka iemīlējusies Zicānā. Mēs to
uztvērām kā joku, jo tā tāda plātīšanās vien bija. Mēs visi viņu

mīlējām. Par viņa gādību un labestību. Arī klausījām, pildījām viņa norādījumus. Viņš, savukārt, ļoti cienīja skolēnus. Kad skola pabeigta, mēs ikviens varam savam skolotājam parādīt to mīlestību, ko gribam dot pateicībā par ceļamaizi.

Vietējais orķestris

Labākās balles notika Taurupē, jo tajā laikā taurupiešiem bija savs ansamblis, kuru izveidoja Antonovu un Vocišu ģimenes. Guntis spēlēja saksofonu un klavieres, viņa brālis Mārgers - ģitāru. Skaidrīte Vociša akordeonu un joniku, viņas brāļi Laimonis trompeti un saksofonu, Jānis sita bungas. Par tādu ansambli varēja sapņot daudzi kultūras nami.

Tā kā ansamblis ļoti labi spēlēja, tad bija iecienīts visā apkaimē - ballēs gan Taurupē, gan Oškalnā, gan Ķeipenē, pat kāzās un viesībās. Sākumā muzikantiem katram maksāja piecus rubļus par vakaru, vēlāk desmit, kāzās pat vairāk.

Ar ansambļa parādīšanos zāles bija piepildītas, tauta brauca pat no Suntažiem, Ērgļiem, Meņģeles un citām vietām.

Viena vaina, pašiem ansambļa dalībniekiem dejojot nesanāk, jānoraugās uz visu no malas. Tomēr savstarpēji viņi bija vienojušies, ka ik pa laikam viens otru palaidīs padejot zālē. Tā nu dažas dejas vakara gaitā tika nodejotas. Ansambļa zēnu draudzenes no zāles skumīgi lūkojās uz saviem izredzētajiem, arī viņām maz sanāca dejojot. Skaidrītes draugs gan dancināja visas pēc kārtas. Biļete taču nopirkta.

Skolēniem parasti ļāva ballēs dejojot tikai līdz pulksten vienpadsmitiem, dažreiz divpadsmitiem, bet tolaik balles beidzās ap trijiem naktī. Muzikantiem šajā ziņā bija priekšrocība palikt zālē ilgāk.

Skolā jau pirmdienā par to vien runāja, kur nākošajā sestdienā doties, kur būs balle. Tā bija tēma numur viens.

Kad Laimoni iesauca Padomju armijā, Skaidrītei reizēm nevajadzēja spēlēt, viņas ar meitenēm aizgāja uz balli Oškalna klubā. Zināja jau, ka ilgi palikt nedrīkst, bet pati balles kulminācija sākās tieši tajā laikā, kad skolēniem bija jāiet mājās.

Kas būs, kas ne, meitenes nolēma palikt.

Pirmdienas rītā visas draudzenes, kas atļāvās pārkāpt sko-

las reglamentu tika izsauktas pie direktora, ilgi strostētas un kauninātas par pārkāpumu. Disciplīna skolā toreiz bija dzelžaina un tautas modrā acs visu redzoša.

Visām tika izteikti rājieni un atzīme uzvedībā samazināta. Ieraksts bija pat liecībā.

Kur te taisnība? Spēlēt līdz rītam drīkst, bet dejot - nē.

Nepateicība - pasaules alga.

Par pamatinstinktu

Par intīmām lietām skolā neklājās runāt. Par seksu pat domāt nedrīkstēja. Nebija nekādu mācību, nedz kursu, kas pilnveidotu mūsu trūcīgās zināšanas. Es savā naivumā pat domāju, ka bērni dzimst no bučošanās. Par pretapaugļošanās līdzekļiem toreiz neviens nestāstīja.

Pat mana tante, kura prata runāt atklātu valodu, neko vairāk nestāstīja, kā tikai to, ka ar zēniem nedrīkst gulēt vienā gultā.

To, no kā centās pasargāt tante, sapratu daudz vēlāk.

Mūsu skolā kādai astotās klases meitenei piedzima bērns. Vai viņu izslēdza no skolas, vai pati aizgāja, bet mums ierobežoja iespēju nākt uz ballēm.

Toreiz varbūt pašas meitenes vaina vien bija. Viņa izskatījās ļoti sievišķīga un pievilcīga. Neviens nevarēja pateikt, cik īsti veca viņa ir. Viņa pati saviem pielūdzējiem esot stāstījusi, ka mācoties vidusskolas pēdējā klasē. Tā nu sagadījās tikt pie bērniņa.

Skolotāji toreiz mūs, ballētājus, aizdomīgi pratināja un strostēja.

Rekeviča Ojāram teica:

– Jūs tur visi tajos ansambļos un pa ballēm vien. Vai tad nevarēji pasargāt, paskatīties, kur meitene paliek un ko dara?

– Ko tad es? Klāt jau nestāvēju. - kautrīgi taisnojās Ojārs.

Mana māsīca Irēna Rubina, kas četrus gadus strādāja Taurupes vidusskolā jau pēc manas absolvēšanas, reiz kādam zēnam pavēlēja izņemt visu, kas ir kabatās. Starp dažādiem sīkumiem bija arī prezervatīvs. Skolotāja nosarka vairāk kā zēns un kopš tās reizes nekad nevienam kabatas nepārbauda.

Sarkanā jeb Vecā skoliņa

Sarkanajā skoliņā, kurā agrāk bijusi vecā skola, dzīvoja skolas darbinieki. Arī mana Lonijas tante. Vieta bija ļoti ērta. Pie mājas autobusu pietura, līdz skolai kāds kilometrs kājām ko iet. Blakus kalniņš, no kura ziemā slēpot, un lejā dižojās liels mežs. Kas tik tur neauga, gan sēnes, gan ogas. Pirmo reizi tur ieraudzīju lācenes. Netālu no mājas atradās neliels purvainš klajums un lāceņu kā nobērts. Nereti čūskas rāpoja pat pagalmā.

Dzelzceļa mala zemenēm nosēta, vienkārši pasaka.

Mājas abos stāvos bija iekārtoti pieci vai seši dzīvokļi, kuru īpašnieki laiku pa laikam mainījās. Līdzās Vocišu dzīvoklim pirmajā stāvā dzīvoja Aina Ozerinska, iepretim - Izāku ģimene, augšā virs mums Āriņi un dziedāšanas skolotāja Anda Jēkabsons.

Mājai bija viens kopīgs telefons, kas atradās mūsu dzīvoklī ar ļoti ekskluzīvu numuru *Taurupe 44* (vēlāk ciparu skaits palielinājās, bet 44 beigās palika), jo visus zvanus savienoja telefonu centrāles operatori. Kaimiņi godprātīgi deva savu artavu sakaru uzturēšanai un vakaros nāca zvanīties. Es biju par visu informēta, jo neviļus bija jānoklausās kaimiņu telefona sarunas un komentārus pēc tām.

Kaimiņi dzīvoja kā viena liela, draudzīga ģimene, dalījās bēdās un priekos, kopā svinēja Jāņus, kurinot kalna galā ugunskuru. Brīvākā laikā, kura praktiski nebija, uzsita klačiņu. Tā arī dzīvojām.

Lonija ar Izāku Ilgu bija sākumskolas skolotājas, abām četri bērni, abas turēja lopus, stādīja dārzus. Aina un Andai tas nebija vajadzīgs, droši vien tuvumā bija vecāku mājas.

Ariņu Austrai pietika ar skolas virtuvi, toreiz visu, kas palika pāri, slepus varēja aiznest mājās.

Izākas vīrs Benītis, neliels rudmatains vīriņš ar vasaras raibumiem sejā vienmēr remontēja pie šķūnīša savu motociklu vai

mopēdu. Likās, ka tas verķis vairāk stumjams nekā braucams. Vakaros visi reizē šiverējām pa kūti. Benītis pļāva zāli, Ilga vīkšķīšiem nesa kūtī. Es pati gan pļāvu, gan nesu savai gotiņai. Gundega un Jānis Izāki toreiz vēl mācījās mazākās klasītēs, bet vecākā meita Dacīte izkopa savu hobiju, kļuva liela rokdarbniece, daiļamatu meistars aušanā (kaut mācījās par skaitļošanas tehnikas operatoru). Vecākais dēls Raitis bija ļoti simpātisks jauns cilvēks, mājās brauca tikai svētkos, uzlūdza ballēs uz kādu deju, kaut draudzējās ar vienu no daudzajām Sarmas Rozenšteines māsām Viju, kuru vēlāk arī apprecēja.

Pēc dienesta armijā Taurupē atgriezās mans jaunākais brālēns Laimonis un man iesākās interesantāka dzīve. Laimonis, štātīgi saģērbies puķainā kreklā (tālaika modes kļiedziens), vietējā orķestrī spēlēja trompeti un saksofonu, viņš arī mani ballēs dancināja. Es biju trīs gadus jaunāka, bet mums bija par ko parunāties. Pie tam Laimonim patika manas klases meitene Sarma, bet Lonijas tante gan ļoti cerēja uz Ritu Cīruli. Tomēr Laimonim bija sava galva uz pleciem. Sāka strādāt Viskaļu skolā un iepazinās ar Kārkliņu Dainu, kuru vēlāk arī apprecēja.

Pirms vidusskolas beigšanas uz palodzes kurpju kastītē es sastādīju kreses. Braucot prom, noliku kastīti uz jumta. Vai lietuss bija pietiekoši laistījies, vai jumts puķes labvēlīgi ietekmēja, kreses dzeltenā klāzienā bija izstiepušās pāri visam mājas mazajam jumtiņam.

Tas bija mans atvadu sveiciens vecajai, labajai Sarkanajai skoliņai.

Ciemos pie Sarmītes

Sarmītei Sveiderei svinēja astoņpadsmit gadu jubileju. Visa klase devāmies uz Meņģeli. Sarmīte ar vecākiem, māsu Guntu un jaunāko brāli Aināru dzīvoja jaukā privātmājā. Laukā bija ziema un, mūs, ceļā nosalušus, Sarmītes vecāki uzreiz aicināja pie viesību galda. Galds bija bagātīgs: rosoliņš, dažādas aukstās uzkodas, arī vīns, kā jau pieņemts jubilejās. Ienesa arī karstus kartupeļus un lielu šķīvi ar ceptu karbonādi. Uzlikām karbonādes uz šķīvjiem, visi sāka ēst, bet es lūkoju pēc rupjmaizes. Uz galda tās nebija. Latgalē biju radusi visu ēst ar maizi. Klātesošie sāka smieties, ka kartupeļus ar maizi neēd, tomēr Sarmītes mamma uzgrieza pāris šķēles un pasniedza man.

Vakarā Meņģeles kultūras namā notika balle. Tas jau bija svarīgākais notikums, bet vecāki mūs tik tālu uz balli nelaistu. Sarmītes dzimšanas diena bija labs iemesls. Es savējos jau brīdināju, ka mājās būšu tikai nākošajā dienā. Tumsā bridām pa arumiem un nelīdzenu taku gar sētmali līdz nonācām kultūras namā. Mēs ar Zigrīdu turējāmies kopā. Mums pa vidu visu laiku grozījās Sarmītes jaunākais brālis Ainārs, pieturot mūs, lai nenokrītam. Zālē viņš stāstīja par Meņģeli un tās ļaudīm, kas bija sanākuši ballē. Tā arī apsēdās mums blakus.

Neatceros, kāds orķestris spēlēja, bet toreiz populāras bija Raimonda Paula dziesmas.

Kad atskanēja dziesma „*Trīs, trīs, trīs...dēlus došu...*”, manu Zigrīdu jau dancināja Meņģelē varenais „*šīberētājs*”^{*} Stasis. Mani parāva uz deju Ainārs. O, nodomāju, zēns labi dejo! Nodejojam visu vakaru, mūsu starpā uzšķīlās pat simpātijas, Tā mēs nodejojam vairākas balles.

Mēs ar Zigrīdu, slepus no vecākiem, šad un tad braucām uz Meņģeles ballēm. Šķiet, mums abām bija par tam interese.

Vasarā pēc izlaiduma, Sarmītes pilngadības svētkos, atkal

sēdējām viņas ģimenes lokā, baudot viesmīlību. Ainārs apsēdās man blakus, apkalpojot pie galda. Šoreiz kopā ar karstajiem gaļas ēdieniem man vienīgajai priekšā bija nolikta maize.

– Kāpēc tā?- jautāju.

– Latgalieši bez maizes neēd, - smējās Sarmītes mamma.

Tā bija mana pēdējā balle Meņģelē, vairāk tur neesmu bijusi. Arī Sarmīti, Guntu un Aināru neesmu satikusi.

Braucot mājās uz Latgali, galvā atskanēja tāds kā klikšķis. Vilcienā sacerēju savu pirmo nopietno, lirisko dzejoli „Nakts diviem”, arī melodiju.

Vēl nezināju, bet toreiz Visuma zvaigznēs tika ierakstīts vārds: - Dzejniece.

* šīberētājs - labs fokstrotu dejojājs

Lidlauks mušām

Piezvanīju Ojāram, lai precizētu kādu faktu un sāku viņu liet, cik viņš skolā bijis labs puisis, draudzīgs, galants, uzticīgs, īsts mūsu - meiteņu draugs.

– Tev bija tāds melns uzvalks, vienmēr bikses izgludinātas un tu nekad neatteicies uzstāties pasākumos, - kavējos atmiņās.

– Nu, nu, nesaliek pārāk, citādi deguns būs gaisā, - Ojārs atjoko.

– Un kādi tev bija biezi mati, melni, vienmēr īsi apcirpti, - turpinu.

– Toties tagad drīz būs mušām lidlauks, - smejas par sevi Ojārs, - un puņķu bunte virs lūpas, ko sauc par ūsām.

Krīklītis un pārējie no desmitās

Desmitajā klasē mācījāties sešpadsmit bērnu. Puslīdz vienāds zēnu un meiteņu skaits. Klases kolektīvu skolā uzskatīja par ļoti „traku”, bet radošu. Nemaz tik traki nebijām.

Varbūt nedaudz skaļāki, bet ko lai dara, ja mūsu klasē mācījās *smieklu vācelītes* un humora pilni zēni. Mūsu zēnus varēja uzskatīt par tādu kā motorizēto vienību. Dažiem sapirkti mocīši, Arvīdam ar Aivaru - *Java*s, Guntim - *Voshod*, bija arī kāds mopēds. Spēkratu īpašnieki skolā bija sevišķā lielā cieņā un labvēlības statusā. Stāvlaukumā pie skolas sarindoti dižojās motocikli, puiku bars vienmēr ap tiem grozījās, tā sakot, *īsta mafija*. Daži pamanījās pieteikties līdzbraucējos. Sevišķi devītās klases meitenes Švikstiņa Elga un citas līferējās klāt mūsu puisiem. Mēs visādi centāmies savējos atkarot, bet ne vienmēr tas izdevās.

Arvīdu Sūnu klasē iesauca par Krīklīti. Šķiet, pat, ja šodien Taurupē pajautātu par Krīklīti, katrs zinās norādīt, kurš tas ir un kur meklēt. Iesauku Krīklītis dabūja, reiz stāstot par pīļu medībām, kurās piedalījies ar tēvu. Artistiski attēlojot pīļu brēcienus, viņam tas izdevās tik patiesi, ka kopš tās reizes iesauka pielipa uz mūžu (vismaz skolas un jaunības laikā).

- *Mēness aiziet saulei priekšā!* - gandrīz vienmēr *labrīt* vietā sauca Arvīds. Viņš šo izteicienu lietoja arī izbrīnā vai sašutumā un tik ļoti ar to sarada, ka izteiciens kļuva par Avīda vizītkarti. Vienmēr smaidīgs, gariem, paplāniem, taisniem matiem, kļoša biksēs (tāda mode!) un melnā ādas jakā. Dažreiz viņš tā interesanti šķobīja lūpas, it kā ar aizvērtu muti gatavotos teikt burtu „u” vai sniegt buču. Mācības viņam nebija pirmajā vietā. Arvīds un vēl daži klases zēni gāja smēķēt aiz skolas šķūnīša, kur viņus arī izdevās pieķert. Reiz viņus pieķēra direktors Pušpurs. Četri vaininieki kā brieži, galvas nokāruši, sekoja viņam līdz uz kabinetu. Strostēja gan, bet tas jau nelīdzēja - puisi turpināja

slepus turpat vien smēķēt.

Reiz notika nelaime. Arvīds brauca uz staciju pēc Elgas. Pa ceļam, apdzenot mašīnu, nelīdzenā vietā moci sameta un Arvīds pakļuva zem baļķvedēja. Dievs stāvēja klāt, puisis palika dzīvs, bet ilgi ārstējās Ogres un Ērgļu slimnīcās. Pēc vairākām operācijām zēna savainotā gūža un kāja savas iepriekšējās funkcijas atjaunoja tikai daļēji. Arvīds vairs nemācījās, bet šad tad ciemojās pie mums. Staigāt viņam bija grūti, bet pie skolas uz sava mocīša piebraukt varēja un joprojām patika meitenēm.

Drīz vien mūsu klasi atstāja Aivars Urbanovičs, Kārlis Ozerinskis un Edīte, kura sacemmējās ar *Krabi*. Viņš savu *garo zobu* uz Edīti turēja vēl no iepriekšējā gada par traktor-mācību. Edītei bija bail no traktora. Mazā auguma dēļ kājas nesniedza pedāļus. Vārds pa vārdam, kašķēšanās, politisko uzskatu atšķirība (*joks! Kāda nu tur politika, toreiz, vienpartijas sistēmā*) un Edīte aizgāja uz Ērgļu vidusskolu. Žēl bija šķirties.

Zigurds Kaņepe un Helēna Soldovera bija ļoti klusas pelītes, klasē nemanāmi un nedzirdami. Viņus varētu salīdzināt ar robežu kupicām, jo sēdēja klasē katrs savā stūrī tieši pa diagonāli. Helēna priekšā, Zigurds pēdējā solā. Helēna - gudra meitene, dažreiz es kontroldarbos špikoju no viņas, jo sēdēju tieši Helēnai aizmugurē. Zigurds nepabeidza vidusskolu, aizgāja pa savu dzīves ceļu. Esot labs ģimenes cilvēks.

Par Intu Atslēgu

Ne mazāk kolorīta persona mūsu klasē bija Inta Atslēga. Tumšiem, gandrīz melniem matiem, tumši brūnām acīm, ar čigānisku vai dienvidniecisku temperamentu. Ļoti skaista un vella pilna, uz nedarbiem naska, bet arī gudra, sirsnīga un interesanta meitene. Ar viņu vienmēr bija jautri. Smieties varējām bez kāda iemesla. Mēs gandrīz visas bijām „smieklīgas”, izņemot Helēnu. Sākumā Inta sēdēja vienā solā ar Edīti, vēlāk ar Sarmīti Sveideri. Viņām priekšā sēdēja Ojārs Iraids. Šī klases daļa izcēlās ar sevišķu aktivitāti, vienmēr tur viss čumēja un mudžēja. Ķircināšanās, smieklī, nedarbu plānu kalšana un Ojāra kutināšana, un tas bija kā gards kumoss visai klasei.

Nez kur Inta, atradusi apmēram trīs collu garu naglu, atbalstīja to pret Ojāra krēslu ar asumu uz muguras pusi, gribēdama Ojāru mazliet pabakstīt. Sāka rotaļīgi kutināt viņa sānus. Ojārs tobrīd kaut ko rakstīja, laikam mājas darbu. Viņš neredzēja naglu. Gribēdams meiteni pabaidīt, piespiežot viņas pirkstus pie krēsla, ar strauju, negaidītu kustību cirta ar muguru pret krēslu, sadzenot visu naglu mugurā, jo Inta nepaspēja atraut rokas. Nagla izdūrās cauri uzvalkam, ādai un iedūrās starp ribām.

- Kas tur ir? - šokā jautā Ojārs.
- Nagla iedūrās, - bāla no bailēm, murmina Inta.
- Velc ārā, - vienā mierā atbildēja Ojārs.

Naglu izvilka. Ojārs meitenes nenosūdzēja, rēta sadzija, bet caurums miesā, kreklā un uzvalkā palika gan.

Intai bija apbrīnojama samtaina, zema balss. Viņa ansamblī dziedāja otro balsi, dažreiz solo, citreiz ar Ojāru duetā. Ļoti precīzi un pareizi turēja melodiju. Viņa parasti mums atnesa kādu jaunu dziesmu, ko iemācīties.

Reiz mēs koncertējām ar savu ansamblī Liepkalnē un atkal sagatavojāmies dziedāt savu jautro dziesmu par jēriem, kas

lūkā zaļā pļavā. Tur nebija klavieru un mūsu dziedāšanas skolotāja Anda Jēkabsons uzdeva toni. Skolotāja bija ļoti laba, viņa atbalstīja mūs visos pasākumos, ļoti labi spēlēja pavadījumu jebkurai dziesmai.

Skolotāju nevarēja saukt par izcilu skaistuli - biezām lūpām, garenu seju, kuru vēl vairāk izstiepa pusgari, galiņos ierullēti mati un nedaudz izvalbītas, mazliet ovālas virzienā no augšas uz leju, acis.

Dziesmas teksts sākās ar "*Mūsu pļavā*"... Skolotāja, uzdodot toni, ar biezajām lūpām iedziedāja pirmo zilbi:

– Mū...-

Mēs, ieraugot šo jocīgo sejas izteiksmi un dzirdot, *mū*, sākām nevaldāmi smieties. Ilgi nevarējām uzsākt dziesmu, jo visi smējāmies, arī skatītāji.

Beidzot nomierinājāmies un sākām dziedāt. Tomēr smieklī paši no sevis spurdza laukā. Tāda smiešanās vēl nebija pieredzēta.

Ejot nost no skatuves, kāda no mums smiedamās čukstēja:

– Meitenes, es apčurājos.

Nu atkal rēcām, domādamas, ka tas ir joks.

Bet atskatoties, uz grīdas ieraudzījām mazu peļķīti.

Par Vladi Šnukutu

Vladimirs Šnukuts, neliela auguma zēns, diezgan labi mācījās un pēc skolas iestājās Daugavpils Pedagoģiskajā institūtā, *fizmatos*.

Vladim (tā viņu saucām) bija savi talanti un hobiji. Klasē viņš bija viens no labākajiem zīmētājiem. Skolotāji viņu par to cienīja, liekot zīmēt afišas un tādēļ paaugstināja atzīmes mācību priekšmetos. Skolotājas Ķipores vadītajam skolas teātrim viņš bijā mākslinieciskais noformētājs. Reiz kādā stundā Vladis uz zīmēja trīs rubļu naudas zīmi. Starpbrīdī to nometa koridorā uz grīdas un vēroja skolēnu reakciju. Drīz „*viltotā nauda*” nokļuva direktora Pušpura rokās. Vladi izsauca „*uz kafiju*”. Pušpurs, atvēris kriminālkodeksu, nolasīja pantu, kas draud par naudas viltošanu (astoiņi gadi cietumā!) un ļāva zēnam iet, piekodinot, lai vairāk tādas lietas nedara.

Vladis spēlēja ģitāru. Kopā ar Zigurdu Kaņepu, savu brāli Pēteri, Ojāru Neimani un citiem izveidoja Taurupes kultūras nama orķestri (Laimoņa un Skaidrītes prombūtnē). Viņiem palīdzēja arī skolotāja Anda Jēkabsone, Guntis Antonovs, vokālisti Aigars Veinbergs un Ilga Lapsa. Aigaram bija laba balss, tikai niķis kādreiz tā pavairāk iemest grādīgo. Visi ansambļa puisi pa kluso no vadības mēdza *uzpraviť* dūšu, lai labāk skan. Pēc tādām iemešanām Aigaru dažreiz apsēdināja krēslā, lai dzied sēdus un nebradā pa instrumentiem.

Toreiz klausījāmies Čikāgas piecīšu un Ilmāra Dzeņa ierakstus, aizliegtās leģionāru dziesmas bija topā. Dziesma par *Neibārdi*, *Krizantēmas* un citas savā repertuārā iekļāva jaunieši. Instrumenti piederēja kultūras namam, savu nebija.

Kārtībai jābūt. Hugo Martinsons, izdzirdis aizliegto dziesmu izpildījumu, tūdaļ skrēja uz skatuves un izslēdza aparāturu. Cik iespēja nodziedāt, tik arī bija, bet mēs visi zinājām šo dziesmu vārdus.

Hugo neļāva izmantot instrumentus kaimiņu ciemos, kur jaunieši tika aicināti muzicēt. Tad nācās tos iegūt slepeni, ar visādām viltībām.

Reimuižās, tā sauca lauku mājas, Vladim svinējām astoņpadsmito dzimšanas dienu. Daudz ciemiņu bija saaicināts. Baļļuks godam - ar dejām, mūziku un visām lauku tradīcijām. Pat pašu brūvētais alus. Sabraucām gandrīz visa klase, arī daži skolotāji. Pirmdien Pušpurs sauc Vladi „*uz paklāja*”, lai stāstot, kurš skolotājs tur esot bijis (kāda *modrā acs* paspēja nosūdzēt). Vladis neatzinās. Šķiet, par tādu stingru jaunieša nostāju direktors pat nopriecājās. Kam viņam nepatīkšanas!

– Malacis, Vladimir, vari iet! - noteica direktors, paspiežot puisim roku - Apsveicu dzimšanas dienā!

Draugu saliedētība

Mūsu klases zēni savstarpēji bija ļoti saliedēti. Ja uzpīpēt, tad gāja visi, arī vīniņu iemalkot - visi, izņemot Ojāru Iraidu. Ojārs bija vienīgais mūsu klasē, kas nedzēra un nepīpēja. Viņš bija jaunākais. Tikai ar manu atnākšanu uz Taurupi, es pārņēmu klases jaunākā skolēna statusu.

Reiz zēni sastīķēja un nopirka trīs litru burku ar vīnu un izdzēra skolas pagrabiņa graustā.

Matemātikas stundā skolotāja Indāne sajuta alkohola dvinu. Raustot degunu, viņa pienāca tuvāk Kārlim Ozerinskim un dusmīgi jautāja:

- Kurš dzēris alkoholu? - Bet visi nobijušies klusēja.
- Redzot, ka nebūs labi, Ojārs piecēlās un pavēstīja:
- -Es.
- Izej ārā! - pavēlēja Indāne.

Ojārs izgāja un nosēdēja visu stundu aiz durvīm koridorā. Savukārt incidents bija izsmelts un mēs turpinājām stundu.

Iecirkņa milicis un vecais *Moskvičs*

Reiz Guntis Antonovs uz balli atbrauca ar tēva veco *Moskviču*, gluži sagrabējušu. Taurupes iecirkņa milicis kārtības labad trenkāja motorizētos puisiļus. Braukšanas tiesību taču viņiem nebija. Guntis ar savu grabažiņu pagadījās milicim redzeslokā. Tur viņu arī nojūdza. Noņēma Guntim gan mašīnu, gan atslēgas. Nu ir tūtā!

Pēc balles krietns bars desmitās klases un ansambļa puisi devās glābt mašīnu. Atraduši to miliča mājas pagalmā, pa kluso aizstūma līdz skolai. Guntis piesēdās pie stūres, Vladis, Gatis, Zigurds, Pēteris un pārējie - stūma.

Drīz vien iztālēm saklausīja *Emkas* (motocikla ar blakusvāģi) rūcienus. Skaidrs, milicis dzen pēdas. Milicis devās pretējā virzienā, uz Ķeipenes pusi, nenojaušot, ka zēni izvēlējušies pareizo taktiku un aizstūmuši mašīnu pie skolas, jo paredzēja pakalīdzīšanos.

Guntis kādu laiku ķimerējās ap vadiem un, beidzot veco *Moskviču* iedarbinājis, devās mājās pa citu ceļu. Puisi atvadījās un izklīda.

Pirmdienas rītā skolā visi Guntim apkārt:

- Nu, kā? Vai līdz mājām labi aizbrauci? Milicis nenoķēra?
- Nē, nenoķēra, - stāsta Guntis, - Tikai, kad pārbraucu un iegāju mājās, šis ar manu fāterīti tukšo pa diviem polšu un gaida mani.

Savi cilvēki.

Nobeigumā

Ceru, ka šīs raibās rindiņas, spilgtākie brīži, kas palikuši manā atmiņā par diviem Taurupē pavadītajiem gadiem ļaus ieskatīties pagātnē un salīdzināt ar šodienas notikumiem. Tie bija manā dzīvē paši, paši skaistākie gadi.

Piedodiet, mani mīļie skolotāji un skolasbiedri, kas minēti šajās miniatūrās, ja varbūt kaut kas nav precīzi vai mazāk tīkams.

Ir pagājuši daudzi gadi, pa mazam atmiņu atspulgam nācās šķetināt mūsu skolas laiku no 1972. gada septembra līdz 1974. gada jūnijam. Prātā palikušas spilgtākās ainas. Kāpnes uz bibliotēku, mūsu bibliotekāre Inta Antone un viņas organizētie dzejas pasākumi. Tāpat spilgtas personības skolā bija Vilnis Burka un Laimdota Jaunozoliņa, Aija Hāzenfūse, Beļinsku ģimenes puīši un māsa Anastāsija, Ivars Deičmanis un citi. Pēdējā gadā mūsu klasei pievienojās meitenes no Suntažiem: Sarmīte Lāce (Grīnfelde) un Rudīte Dīzenbaha (Kramzaka), no Ērgļiem Dainuvīte Romale, kura dalījās ar mani noslēpumos un ļoti tēlaini rakstīja savu dienasgrāmatu. Viņai bija garākā bize klasē, varbūt pat skolā.

Pasmējos pati par sevi, un ceru, ka nevienam neesmu nodarījusi pāri.

Vienkārši bez spilgtiem notikumiem un skolas tēliem mūsu laiks būtu pelēks.

Esam taču jauni, spara pilni un mērķtiecīgi. Vidusskolā vēl viss liekas tik miglā tīts, visa dzīve priekšā. Jaunībā jau neviena upe nav par platu, un neviens kalns par augstu. Kādas mācības, ja jaunība kūsā un pavasaris zied.

Grāmatu «Taurupes skolas valsis» uzrakstīju, vēloties skolas septiņdesmit piecu gadu jubilejā sagādāt pārsteigumu gan taurupiešiem, gan skolas kolektīvam un Jums jaunieši, kuru vecāki vai pazīstami cilvēki šeit minēti. Lai paliek vēsturei. Tik

maz vairs atceramies no tiem laikiem un daudz pieminēto vairs nav starp mums.

Paldies maniem klases biedriem Sarmai Rozenšteinei (Balodei), Edītei Zvaigznei (Gelmanei), Ojāram Iraidam, Vladimiram Šņukutam, kā arī māsīcai Skaidrītei Vocišai (Andževai) un tantei Leonijai Vocišai, kas palīdzēja atsaukt atmiņā spilgtākos notikumus.

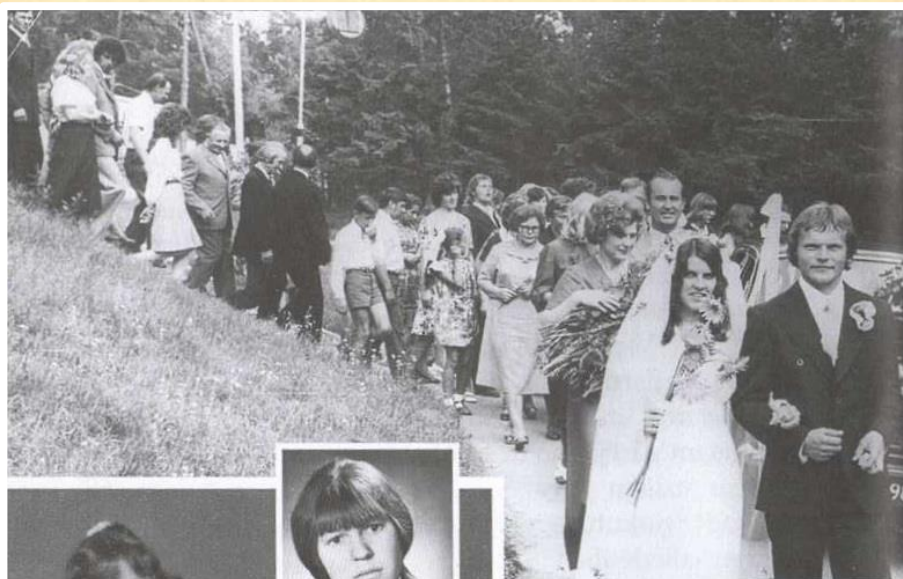
Paldies rakstniecei Leldei Stumbrei, kas atbalstīja mani darbā un veica rediģēšanu.

Vērtējiet paši.

Piedodiet vēlreiz, neņemiet ļaunā, tas viss nācis no sirds.

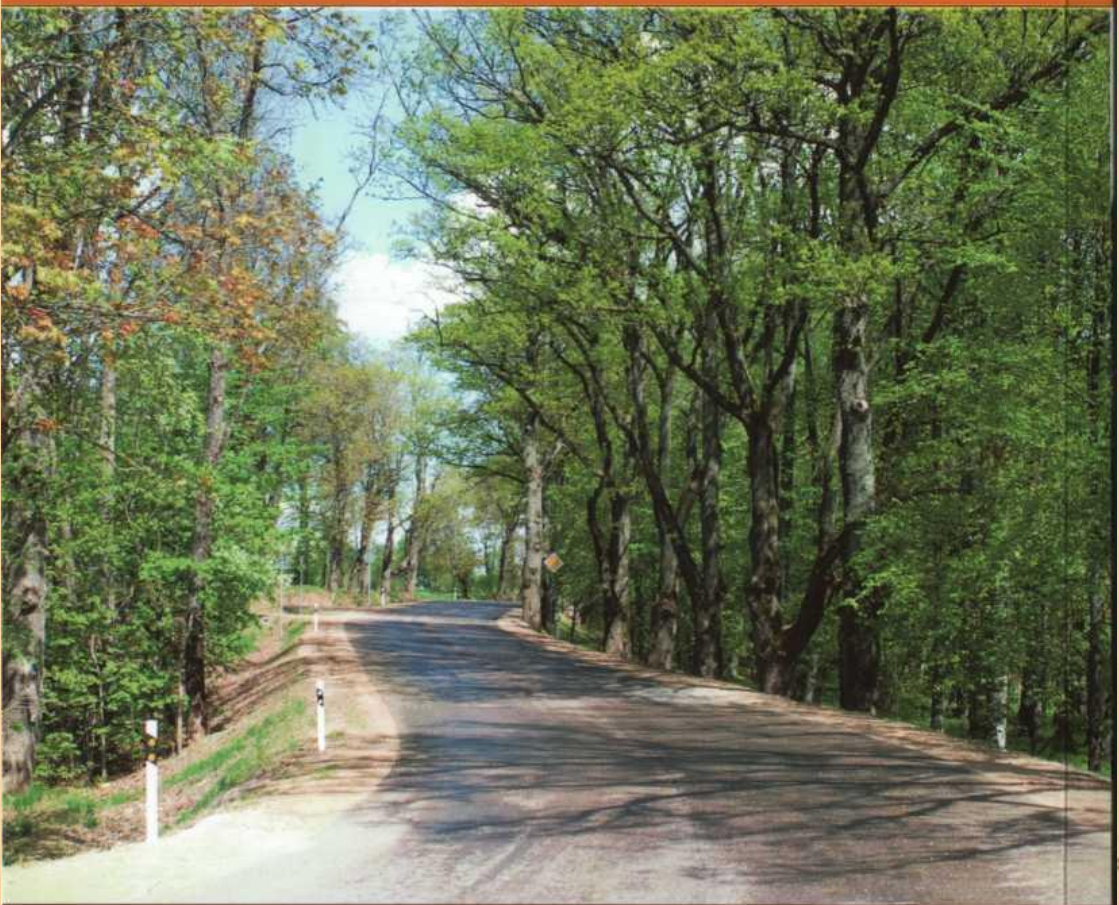
Patiesā cieņā,

Autore Rasma (Raisa) Urtāne

ISBN 978-9934-8242-3-4

9 789934 824234